

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Факультет правничих наук

Кафедра галузевих правових наук

Т. М. Карнаух

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРАВА

Методичний посібник

Київ 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Факультет правничих наук

Кафедра галузевих правових наук

Т. М. Карнаух

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРАВА

Методичний посібник

Київ 2013

УДК 347.73(072)
ББК 67.9 (4УКР)304я73
К24

Рекомендовано Вченою радою Національного університету «Києво-Могилянська академія» (протокол засідання №2 від 21 лютого 2013 року)

Рецензенти:

Поліводський О. А., кандидатт юридичний наук, доцент, директор Правничої фірми «Софія»;

Дзера О. В., доктор юридичних наук, професор, професор Національного університету імені Тараса Шевченка.

Карнаух Т. М.

К24 Основи підприємницького права: методичний посібник. – К.: ВПЦ НаУКМА, 2013. – 80 с.

Методичний посібник з дисципліни «Основи підприємницького права» є творчим доробком наукової та педагогічної діяльності автора з відповідного вибіркового навчального курсу, що викладається на факультеті правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» за напрямком підготовки 6.030401 «Правознавство» у галузі знань 0304 «Право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр».

Матеріал, вміщений до посібника, викладений в послідовності, яка побудована з урахуванням авторської думки про ефективні способи опанування відповідної навчальної дисципліни та досягнення найкращих результатів у цьому процесі. Він базується на фундаментальних наукових розробках з відповідної проблематики, аналізі нормативно-правових актів, практичних ситуацій та актів правозастосування.

Методичний посібник рекомендується для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 347.73(072)
ББК 67.9 (4УКР)304я73

Відтворення всього методичного посібника чи будь-якої його частини будь-якими засобами або в будь-якій формі, у тому числі в мережі Інтернет, забороняється без письмового дозволу автора

© Карнаух Т.М., 2013
© НаУКМА, 2013

ЗМІСТ

I. Навчальна програма	4
1.1. Пояснювальна записка	4
1.2. Зміст курсу.....	5
II. Робоча програма.....	10
2.1. Пояснювальна записка.....	10
2.2. Тематичний план дисципліни.....	11
2.3. План лекційних занять.....	13
III. План та методичні рекомендації для проведення семінарських занять	18
IV. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи ...	53
V. Методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань	57
VI. Форми та методи контролю.....	58
VII. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів, умови визначення навчального рейтингу.....	66
VIII. Рекомендована література та нормативно-правові акти України.....	68

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА **дисципліни «Основи підприємницького права»**

1.1. Пояснювальна записка

Навчальна програма з курсу «Основи підприємницького права» розроблена згідно з навчальним планом підготовки за напрямком 6.030401 «Правознавство» у галузі знань 0304 «Право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр».

Курс «Основи підприємницького права» є необхідною складовою частиною вивчення системи права України. Він дає можливість опанувати доктринальні підходи та правове регулювання правовідносин, що складаються під час створення та припинення суб'єктів підприємницької діяльності, здійснення ними підприємницької діяльності, захисту їх прав та законних інтересів.

Мета, завдання і значення курсу

Курс «Основи підприємницького права» займає важливе місце в загальній системі підготовки бакалавра. Безпосередньою метою курсу є вивчення основних засад підприємницького права в Україні, формування у студентів сталих теоретичних знань та навичок практичного застосування норм підприємницького права.

Опанувавши навчальну дисципліну «Основи підприємницького права», студент повинен:

1. Мати чітке загальне уявлення про правове регулювання підприємницьких відносин в Україні, основні засади та механізми державного регулювання підприємницької діяльності.
2. Знати базовий матеріал, наведений у лекціях та семінарах, зокрема, визначення основних понять, принципів та засад правового регулювання підприємницької діяльності, особливості правового статусу суб'єктів підприємницької діяльності, основи їх створення, функціонування та припинення діяльності, а також особливості правового захисту.
3. Набути навичок використання отриманих теоретичних знань у стандартних ситуаціях при виконанні вправ, вирішенні завдань, аналізі навчальних тестів.
4. Вміти застосовувати нормативні акти, а також користуватись літературними джерелами, оперуючи ними під час опанування інших навчальних дисциплін.
5. Вміти орієнтуватися в правових аспектах регулювання підприємницьких відносин в Україні, провести ґрунтовний аналіз поставленої перед ним практичної проблеми та вказати можливі шляхи її вирішення.

Курс «Основи підприємницького права» дає змогу підготувати майбутнього фахівця до роботи у секторі народного господарства країни, а саме до надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності в організації та здійсненні відповідної діяльності, забезпечення дотримання ними вимог чинного законодавства, а також захисту їх прав та законних інтересів у взаємовідносинах з іншими суб'єктами підприємництва та органами державної влади, управління та місцевого самоврядування.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

знати основні положення підприємницького права як науки, навчальної дисципліни та галузі права, її структуру, предмет і завдання; теоретичні аспекти найважливіших правових інститутів, особливості нормативного регулювання окремих аспектів організації та здійснення підприємницької діяльності; базовий матеріал, наведений у лекціях та відпрацьований на семінарських заняттях щодо визначення основних понять та категорій підприємницького права, їх сутності та значення для практичної діяльності з надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності;

вміти орієнтуватися в правових аспектах створення суб'єктів підприємництва, організації та здійснення їх діяльності, несення ними відповідальності за дотримання встановлених правил та зобов'язань у сфері підприємницької діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання, вміння аналізувати, тлумачити зміст чинного законодавства та застосовувати його у практичній діяльності під час надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки курсу

Курс «Основи підприємницького права» як навчальна дисципліна пов'язана з курсами «Цивільне право», «Адміністративне право», «Господарське процесуальне право», «Податкове право» та іншими навчальними дисциплінами.

1.2. Зміст курсу

Тема 1. Підприємницьке право та його джерела. Підприємницька діяльність

Роль і значення політико-правової історії підприємництва у вивченні сучасного підприємницького права та формуванні підприємницької культури. Основи періодизації підприємницького права в Україні. Тенденції його розвитку та вдосконалення. Значення правового регулювання підприємницької діяльності в Україні та зарубіжних країнах. Політико-

правове регулювання вільного підприємництва. Конституційно-правові засади відносин держави і підприємництва.

Поняття, предмет і принципи підприємницького права. Розмежування підприємницького і цивільного права. Поняття, особливості і види підприємницьких відносин. Проблема співвідношення приватно-правових і публічно-правових засад у регулюванні підприємницьких відносин. Методи правового регулювання підприємницьких відносин. Система підприємницького права як галузі права.

Поняття і зміст підприємницької діяльності та її співвідношення з господарською діяльністю. Правове регулювання підприємницької діяльності в контексті Цивільного та Господарського кодексів України. Проблеми подолання розбіжностей і колізій норм Цивільного та Господарського кодексів України. Державна правова політика у сфері підприємництва.

Тема 2. Суб'єкти підприємницького права

Поняття суб'єкта підприємницького права, його співвідношення з поняттям суб'єкта господарювання (господарської діяльності). Поняття та зміст правового статусу суб'єкта підприємницької діяльності.

Організаційно-правові форми і правовий статус господарських організацій у контексті Господарського і Цивільного кодексів.

Особливості правового статусу фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності (громадян-підприємців).

Загальна характеристика унітарних підприємств та особливості правового статусу таких їх видів, як: державні, комунальні підприємства, підприємства, засновані на праві власності об'єднання громадян, релігійної організації, на праві приватній власності).

Загальна характеристика корпоративних підприємств та особливості правового статусу таких їх видів, як: господарські товариства, кооперативи.

Асоційовані підприємства. Особливості правового статусу дочірних підприємств.

Поняття, види та особливості правового статусу об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми господарських об'єднань. Проблеми правового регулювання холдингових компаній.

Особливості організації та здійснення спільної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

Тема 3. Правове регулювання організації підприємницької діяльності

Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, принципи та значення. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб.

Теоретичні проблеми проведення державної реєстрації юридичних та фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, взяття їх на облік у податкових та інших органах (фондах).

Основні правові засади дозільної системи у сфері підприємницької діяльності. Актуальні проблеми видачі документів дозвільного характеру на здійснення підприємницької діяльності.

Тема 4. Припинення підприємницької діяльності. Банкрутство

Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави, процедура здійснення. Правові наслідки припинення суб'єктів підприємницької діяльності в результаті реорганізації та ліквідації.

Порядок здійснення ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності.

Особливості здійснення державної реєстрації припинення. Спрощена процедура державної реєстрації припинення: умови та порядок застосування.

Інститут банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, значення, підстави, учасники, стадії. Актуальні проблеми процедури банкрутства у застосуванні щодо окремих видів суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 5. Державне регулювання підприємницької діяльності

Поняття державного регулювання підприємництва. Основні напрями економічної політики держави. Засоби, основні форми, принципи державного регулювання підприємницької діяльності.

Інститут ліцензування: поняття, значення, процедура, контроль та відповідальність у сфері ліцензування.

Теоретичні проблеми патентування підприємницької діяльності.

Сертифікація та стандартизація: поняття, значення, правове регулювання

Правові проблеми застосування державного замовлення.

Актуальні теоретичні проблеми у сфері регулювання цін, тарифів. Квоти. Ліміти. Валютне регулювання. Фінансова підтримка суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності

Поняття та ознаки господарського договору.

Основні принципи договірного права України: принципи справедливості, добросовісності, розумності, принцип свободи договору, принцип неприпустимості зловживання правом у договірних зобов'язаннях.

Укладення, зміна і розірвання господарських договорів.

Проблемні питання визнання господарських договорів недійсними, нікчемними і неукладеними. Правові наслідки.

Відповідальність за порушення договірних зобов'язань: основні засади та особливості правового регулювання за Господарським та Цивільним кодексами України.

Тема 7. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у державних закупівлях

Поняття, роль і основні принципи закупівель. Джерела правового регулювання державних закупівель в Україні.

Суб'єкти правовідносин у сфері державних закупівель. Особливості правового статусу замовників, учасників закупівель, спеціально уповноваженого та інших державних органів.

Види торгів. Особливості обрання та здійснення процедури

Договір про закупівлю: укладення, істотні умови, внесення змін, забезпечення виконання

Органи, які здійснюють контроль у сфері державних закупівель. Порядок здійснення ними своїх контрольних повноваження

Адміністративний та судовий захист учасників закупівель. Розгляд скарг учасників.

Особливості відповідальності за порушення правил здійснення державних закупівель: види, підстави.

Тема 8. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Інвестиції: поняття, визначення, види. Загальна характеристика інвестиційної діяльності. Види інвестиційної діяльності.

Суб'єкти інвестиційної діяльності. Об'єкти інвестиційної діяльності.

Поняття іноземної інвестиції. Особливості правового статусу іноземного інвестора. Види і форми іноземних інвестицій. Правові аспекти операцій, пов'язаних з репатріацією іноземних інвестицій.

Поняття інвестиційного договору, його види.

Система органів, що здійснюють державне регулювання інвестиційної діяльності. Види і форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Державні гарантії, які надаються інвесторам.

Відповідальність учасників інвестиційного процесу.

Тема 9. Правове регулювання економічної конкуренції

Система правового регулювання економічної конкуренції та монополістичної діяльності. Поняття, роль та принципи економічної конкуренції. Правовий статус природних монополій.

Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.

Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Тема 10. Державний нагляд (контроль) у сфері підприємницької діяльності

Основні засади державного контролю у підприємницькій діяльності.

Правовий статус контролюючих органів.

Засоби контролю. Перевірки: види, підстави, порядок здійснення.

Тема 11. Правове регулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності.

Загальні положення про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності.

Господарсько-правова відповідальність: поняття, ознаки, принципи, функції, підстави та межі.

Основі засади застосування господарських та адміністративно-господарських санкцій, адміністративної та кримінальної відповідальності у сфері підприємницької діяльності.

Тема 12. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, у сфері підприємницької діяльності

Поняття легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Фінансовий моніторинг: поняття, мета здійснення, види. Нормативно-правова база його здійснення в Україні.

Суб'єкти та об'єкти фінансового моніторингу.

Порядок здійснення фінансового моніторингу. Особливості здійснення фінансового моніторингу особами, які надають правові послуги.

Відповідальність за порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

Тема 13. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Право на захист. Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Основні засади та правове регулювання адміністративно-правового, нотаріального, судового захисту, захисту третейськими судами та міжнародними комерційними арбітражами.

II. РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Основи підприємницького права»

Шифр галузі, найменування галузі знань, код напрямку, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
	Академічна характеристика	Структура
0304 – Право, 6.030401 – Правознавство освітньо- кваліфікаційний рівень – бакалавр	Рік навчання: 3 Семестр: 5, 6 Статус курсу: вибірковий Кількість ECTS «кредитів»: 7	Кількість годин: Загальна: 252 Лекції: 44 Семінарські заняття: 40 Самостійна робота: 168 Індивідуальна робота: Вид підсумкового контролю: залік

2.1. Пояснювальна записка

Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

Курс «Основи підприємницького права» займає важливе місце в загальній системі підготовки спеціаліста. Безпосередньою метою курсу є вивчення основних засад підприємницького права в Україні, формування у студентів сталих теоретичних знань та навичок практичного застосування норм підприємницького права.

Опанувавши навчальну дисципліну «Основи підприємницького права», студент повинен:

1. Мати чітке загальне уявлення про правове регулювання підприємницьких відносин в Україні, основні засади та механізми отриманих теоретичних знань у стандартних ситуаціях при виконанні вправ, вирішенні завдань, аналізі навчальних тестів. державного регулювання підприємницької діяльності.
2. Знати базовий матеріал, наведений у лекціях та семінарах, зокрема, визначення основних понять, принципів та засад правового регулювання підприємницької діяльності, особливості правового статусу суб'єктів підприємницької діяльності, основи їх створення,

функціонування та припинення діяльності, а також особливості правового захисту.

3. Вміти застосовувати нормативні акти, а також користуватись літературними джерелами, оперуючи ними під час опанування інших навчальних дисциплін.
4. Вміти орієнтуватися в правових аспектах регулювання підприємницьких відносин в Україні, провести ґрунтовний аналіз поставленої перед ним практичної проблеми та вказати можливі шляхи її вирішення.

Міждисциплінарні зв'язки курсу

Курс «Основи підприємницького права» як навчальна дисципліна пов'язана з курсами «Цивільне право», «Адміністративне право», «Господарське процесуальне право», «Податкове право» та іншими навчальними дисциплінами.

У результаті вивчення курсу студент повинен

Знати: основні положення підприємницького права як науки, навчальної дисципліни та галузі права, її структуру, предмет і завдання; теоретичні аспекти найважливіших правових інститутів, особливості нормативного регулювання окремих аспектів організації та здійснення підприємницької діяльності; базовий матеріал, наведений у лекціях та відпрацьований на семінарських заняттях щодо визначення основних понять та категорій підприємницького права, їх сутності та значення для практичної діяльності з надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності.

Вміти: орієнтуватися в правових аспектах створення суб'єктів підприємництва, організації та здійснення їх діяльності, несення ними відповідальності за дотримання встановлених правил та зобов'язань у сфері підприємницької діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання, вміння аналізувати, тлумачити зміст чинного законодавства та застосовувати його у практичній діяльності під час надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності.

2.2. Тематичний план дисципліни

Теми	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		лекції	семінари	самостій на робота

Тема 1. Підприємницьке право та його джерела. Підприємницька діяльність	8	2	2	4
Тема 2. Суб'єкти підприємницької діяльності	23	6	2	15
Тема 3. Правове регулювання організації підприємницької діяльності	21	2	4	15
Тема 4. Припинення суб'єктів підприємницької діяльності. Банкрутство	26	4	4	18
Тема 5. Державне регулювання підприємницької діяльності	34	6	6	22
Тема 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності	14	2	2	10
Тема 7. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у державних закупівлях	14	4	2	8
Тема 8. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності	28	4	4	20
Тема 9. Правове регулювання економічної конкуренції	22	4	2	16
Тема 10. Державний нагляд (контроль) у сфері підприємницької діяльності	12	2	2	8
Тема 11. Правове регулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності	18	2	4	12
Тема 12. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, у сфері підприємницької діяльності	12	2	2	8

Тема 13. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності	20	4	4	12
Залік				
РАЗОМ:	252	44	40	168

2.3. План лекційних занять

Мета та методичні особливості проведення лекцій

Проведення лекційних занять націлено на донесення теоретичних та наукових знань по дисципліні, на сприяння розвитку у студентів розумової діяльності і розширення світогляду.

Лекція 1. Підприємницьке право та його джерела. Підприємницька діяльність /2 год./

1. Політико-правова історія становлення та розвитку підприємництва в Україні
2. Предмет, метод та система підприємницького права
3. Підприємницька діяльність: поняття, ознаки, принципи, види, співвідношення із господарською діяльністю
4. Джерела підприємницького права: поняття, система.

Законодавство: 1-3, 19, 79, 89, 90, 94, 96

Акти судових органів: 4, 12

Література: 3, 18, 19, 30, 31, 44

Лекція 2. Суб'єкти підприємницької діяльності /6 год./

1. Поняття суб'єктів підприємницької діяльності
2. Класифікація суб'єктів підприємницької діяльності згідно Господарського кодексу
3. Особливості правового статусу фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності
4. Загальна характеристика підприємств.
5. Класифікація підприємств
6. Загальна характеристика унітарних підприємств
  - а. Підприємства, засновані на приватній власності засновника
  - б. Підприємства, засновані на власності об'єднання громадян
  - в. Підприємства, засновані на власності релігійної організації
  - г. Державні підприємства
  - д. Комунальні підприємства
7. Загальна характеристика корпоративних підприємств
  - а. Приватне підприємство з двома та більше засновниками

- б. Господарські товариства
- с. Кооперативи
- д. Колективні сільськогосподарські підприємства
- е. Фермерські господарства

8. Загальна характеристика об'єднань підприємств, їх види.

9. Загальна характеристика спільної діяльності

Законодавство: 1-3, 18, 21, 32, 34, 35, 42, 43, 73, 75, 79, 82, 84, 95, 155

Акти судових органів: 2, 3, 6

Література: 3, 4, 10, 12, 13, 20, 42, 43

Лекція 3. Правове регулювання організації підприємницької діяльності /2 год./

1. Державна реєстрація: поняття, принципи і значення
2. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб
3. Порядок проведення державної реєстрації фізичних осіб-підприємців
4. Взяття на облік суб'єктів підприємницької діяльності в податкових та інших органах (фондах)
5. Порядок видачі документів дозвільного характеру на здійснення підприємницької діяльності
6. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності
7. Зміни до відомостей про суб'єктів підприємницької діяльності у

Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України

Законодавство: 2, 3, 15, 17, 25, 29, 37, 44, 101, 109, 115-118, 120, 128-131, 133, 136, 154

Акти судових органів: 16

Література: 3, 4, 13, 20, 25, 28, 33, 34, 41, 46, 48

Лекція 4. Припинення суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Поняття та підстави припинення суб'єктів підприємницької діяльності
2. Реорганізація суб'єктів підприємницької діяльності
3. Ліквідація суб'єктів підприємницької діяльності
4. Банкрутство суб'єктів підприємницької діяльності
5. Державна реєстрація припинення

Законодавство: 1-3, 5, 8, 11, 24, 26, 130, 131

Акти судових органів: 2, 3, 16

Література: 3, 4, 13, 45

Лекція 5. Державне регулювання підприємницької діяльності /6 год./

1. Поняття державного регулювання підприємництва
2. Засоби державного державного регулювання підприємницької діяльності

3. Ліцензування: поняття, значення, процедура. Державне управління в сфері ліцензування
4. Патентування: поняття, значення, порядок
5. Сертифікація та стандартизація: поняття, значення, правове регулювання
6. Державне замовлення
7. Регулювання цін, тарифів
8. Квоти. Ліміти
9. Валютне регулювання
10. Фінансова підтримка

Законодавство: 1-4, 8-10, 12, 13, 19, 23, 41, 53, 62, 66, 81, 83, 85-88, 96, 102, 103, 121-123, 126, 148-152

Література: 3, 4, 6, 16, 17, 23, 24, 37, 40

Лекція 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності /2 год./

1. Поняття та ознаки господарського договору
2. Укладання, зміна і розірвання господарських договорів
3. Попередній договір.
4. Публічний договір. Примірні договори
5. Визнання господарських договорів укладеними, неукладеними, недійсними.
6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань

Законодавство: 2, 3, 137

Акти судових органів: 1, 12

Література: 1, 2, 7, 8, 11, 22, 36, 51, 52, 54, 57

Лекція 7. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у державних закупівлях /4 год./

1. Поняття, роль і основні принципи закупівель
2. Джерела правового регулювання державних закупівель в Україні.
3. Суб'єкти правовідносин у сфері державних закупівель
4. Види торгів. Особливості обрання та здійснення процедури
5. Органи, які здійснюють контроль у сфері державних закупівель. Порядок здійснення ними своїх контрольних повноваження
6. Адміністративний та судовий захист учасників закупівель. Розгляд скарг учасників

Законодавство: 2, 5, 6, 11, 16, 30, 65, 71, 110, 111, 138-143

Література: 14, 15, 32, 50

Лекція 8. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Загальна характеристика інвестиційної діяльності.
2. Поняття інвестицій, їх види.
3. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності.
4. Іноземні інвестиції: поняття, види і форми.
5. Особливості правового статусу іноземного інвестора.
6. Інвестиційний договір: поняття, види, функції, зміст, порядок укладання
7. Види і форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

Законодавство: 1, 2, 4, 22, 36, 46, 55, 56, 64, 72, 76, 78, 92, 98-100, 112, 113, 124, 125, 146, 147, 153

Акти судових органів: 9, 14, 15

Література: 9

Лекція 9. Правове регулювання економічної конкуренції /4 год./

1. Система правового регулювання захисту економічної конкуренції
2. Поняття, роль та принципи економічної конкуренції
3. Недобросовісна конкуренція. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції
4. Зловживання монопольним становищем
5. Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства
6. Антидемпінгові заходи

Законодавство: 1, 2, 51, 54, 58-60, 63, 69

Література: 3, 4, 26, 27, 29, 35, 47, 49

Лекція 10. Державний нагляд (контроль) у сфері підприємницької діяльності /2 год./

1. Поняття та загальні засади здійснення державного нагляду (контролю)
2. Контролюючі органи, їх повноваження
3. Засоби нагляду (контролю)
4. Перевірки: види, підстави, порядок здійснення
5. Валютний контроль

Законодавство: 1, 2, 8, 21, 28, 33, 77, 83, 132, 157

Література: 3, 4, 38, 39

Лекція 11. Правове регулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності /2 год./

1. Загальні положення про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності
2. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, ознаки, принципи, функції, підстави та межі

3. Господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування
4. Адміністративно-господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування
5. Адміністративна відповідальність у сфері підприємницької діяльності
6. Кримінальна відповідальність у сфері підприємницької діяльності

Законодавство: 2, 3, 7, 8, 11, 27, 66, 81, 97

Література: 3, 4, 11

Акти судових органів: 10, 12, 13

Лекція 12. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, у сфері підприємницької діяльності /2 год./

1. Фінансовий моніторинг: поняття, мета здійснення, види
2. Правова база здійснення фінансового моніторингу в Україні
3. Суб'єкти фінансового моніторингу
4. Об'єкти фінансового моніторингу
5. Порядок здійснення фінансового моніторингу
6. Відповідальність за порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

Законодавство: 31, 105-108, 144, 145

Лекція 13. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Адміністративно-правовий захист
2. Нотаріальний захист
3. Судовий захист
4. Захист третейськими судами
5. Захист міжнародним комерційним арбітражем

Законодавство: 1, 2, 5, 6, 11, 40, 58-60, 67

Акти судових органів: 7, 8, 10

Література: 3, 4, 53, 55, 56

III. ПЛАН ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Мета та особливості проведення семінарських занять

Семінарські заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями та самостійною роботою і мають на меті поглиблене засвоєння теоретичних понять і термінів з дисципліни та набуття практичних навиків.

В процесі семінарських занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння розкривати конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання курсу, розв'язувати конкретні ситуації.

Одним з важливих завдань проведення занять є отримання студентами навиків публічних виступів і дискусій, а також аналітичного та обґрунтованого підходу до розв'язання складних питань і відпрацювання можливих рішень у майбутній професійній діяльності.

Зміст семінарських занять

Під час проведення семінарських занять передбачається:

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять; за переліком питань для самостійного опрацювання;
- проведення семінарів з публічними виступами та доповідями по рефератах, підготовлених студентами самостійно за рекомендованою тематикою;
- розв'язання тестів відповідно до тематики заняття;
- проведення ділових ігор та обговорення практичних ситуацій (кейсів);
- виконання контрольних робіт;
- перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- проведення консультацій з дисципліни.

Семінар 1. Підприємницьке право та його джерела. Підприємницька діяльність /2 год./

1. Історія становлення та розвитку підприємницького права в Україні
2. Предмет, метод та система підприємницького права
3. Підприємницька діяльність: поняття, ознаки, принципи, види
4. Загальна характеристика джерел підприємницького права. Їх класифікація

5. Конституція як основа правового регулювання підприємницької діяльності
6. Співвідношення правових норм Господарського та Цивільного кодексів, які регулюють підприємницьку діяльність
7. Закони України як джерела підприємницького права
8. Місце підзаконних нормативних актів в системі джерел підприємницького права
9. Звичаї ділового обороту у регулюванні підприємницької діяльності

Законодавство: 1-3, 19, 79, 89, 90, 94, 96

Акти судових органів: 4, 12

Література: 3, 18, 19, 30, 31, 44

Завдання:

1. Чи є підприємницькою наступна діяльність:
  - а) громадянин будує майстерню сусіду за винагороду;
  - б) громадянин купив акції АТ з метою одержання дивідендів;
  - в) некомерційне підприємство продає надлишки майна, яке знаходиться у нього на балансі?
2. Яким видам діяльності (із нижче перерахованих) притаманні такі ознаки:
  - здійснення діяльності щодо виробництва товарів;
  - реалізація товарів на платній основі;
  - здійснення діяльності з метою отримання прибутку;
  - здійснення діяльності з виробництва із застосуванням інноваційних технологій;
  - основна мета діяльності — задоволення суспільних потреб у певних товарах (роботах, послугах) безвідносно від її прибутковості?

Види діяльності:

- а) благодійна діяльність;
- б) підприємницька діяльність;
- в) господарська некомерційна діяльність.

3. ТОВ «Будмонтаж» та ТОВ «Дитячий табір «Ромашка» уклали договір міні, згідно якого ТОВ «Будмонтаж» зобов'язувалось виконати роботи по ремонту дитячого табору, а останній – в обмін надати послуги оздоровлення дітей працівників будівельної компанії. Норми якого законодавчого акта (ЦК чи ГК України), що регулюють договір міні, повинні застосовуватись у данному випадку?

4. В результаті порушення АТ «Ремонтний завод» взятих на себе за договором підяду зобов'язань по проведенню ремонту холодильного обладнання АТ «Холодкомбінат» понесло збитки. Договір підяду передбачив відповідальність підрядника у вигляді обов'язку відшкодувати понесені замовником збитки, а також сплати неустойки за неналежне виконання зобов'язань, однак не визначав порядок сплати останньої (у повному розмірі поряд із збитками чи лише в частині, що перевищувала

збитки). Визначте, яка з норм права в данному разі має пріоритет: ст.232 ГК чи ст.624 ЦК України.

5. ДП «Контейнерні перевезення», яке стало правонаступником реорганізованого шляхом поділу ДП «КонтейнерТранс», зокрема, в частині прав та обов'язків за договором перевезення з ТОВ «Агромаркет», звернулось до зазначеного Товариства з претензією щодо сплати провізної плати за перевезення належних Товариству вантажів. Товариство відповіді на претензію не надало, вважаючи, що, по-перше, вимоги ДП «Контейнерні перевезення» безпідставні, оскільки плата у повному обсязі була перерахована ним ще на рахунки ДП «КонтейнерТранс», а, по-друге, досудовий порядок врегулювання спорів після набуття чинності Конституцією України став необов'язковим. Пізніше ДП «Контейнерні перевезення» подало позов до господарського суду, під час розгляду якого підтвердилась безпідставність вимог позивача. Однак, незважаючи на відмову у задоволенні позову, суд поклав на відповідача сплату державного мита, мотивуючи це тим, що спір виник внаслідок ненадання відповідачем відповіді на претензію. Чи правомірні дії судді? Дайте правове обґрунтування обов'язковості чи необов'язковості дотримання досудового порядку врегулювання спорів на підставі норм Конституції України, ГК, ГПК України, а також з урахування рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002р. № 15-рп/2002.

6. Договір поставки молочної продукції, укладений між ТОВ «Полтавський молочний завод» та ТОВ «УкрРоздрібТорг», визначає умови поставки як «самовивіз покупцем зі складу Постачальника у м. Полтаві».

Чи відповідає такий договір поставки вимогам ч. 4 ст. 265 ГК України? Який статус в системі чинного законодавства України мають Міжнародні правила тлумачення термінів «ІНКОТЕРМС»? В яких випадках їх використання є обов'язковим?

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає особливість підприємницького права як галузі права?
2. Що є предметом підприємницького права?
3. Які методи підприємницького права Ви знаєте?
4. Що являє собою система підприємницького права?
5. Яке співвідношення понять "господарська діяльність" і "підприємницька діяльність"?
6. Назвіть відмінності підприємницької діяльності від господарської діяльності?
7. Які обмеження підприємницької діяльності передбачені чинним законодавством?
8. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
9. Що таке підприємницький ризик?
10. Що означає «систематичність» як ознака підприємницької діяльності?
11. Які основні джерела підприємницького права Ви знаєте?

12. Які конституційні основи правового господарського порядку в Україні?
13. На які види поділяються норми підприємницького права?
14. Назвіть відомі Вам звичаї ділового обороту у регулюванні підприємницької діяльності?
15. Які основні напрями вдосконалення підприємницького законодавства Ви можете назвати?

Семинар 2. Суб'єкти підприємницької діяльності /2 год./

1. Загальна характеристика суб'єктів підприємницької діяльності
2. Правовий статус фізичних осіб-підприємців
3. Загальна характеристика підприємств.
4. Класифікація підприємств
5. Загальна характеристика унітарних підприємств
  - 5.1. Підприємства, засновані на приватній власності засновника
  - 5.2. Підприємства, засновані на власності об'єднання громадян
  - 5.3. Підприємства, засновані на власності релігійної організації
  - 5.4. Державні підприємства
  - 5.5. Комунальні підприємства
6. Загальна характеристика корпоративних підприємств
  - 6.1. Приватне підприємство з двома та більше засновниками
  - 6.2. Господарські товариства
  - 6.3. Кооперативи
  - 6.4. Колективні сільськогосподарські підприємства
  - 6.5. Фермерські господарства
7. Загальна характеристика об'єднань підприємств, їх види.
8. Загальна характеристика спільної діяльності

Законодавство: 1-3, 18, 21, 32, 34, 35, 42, 43, 73, 75, 79, 82, 84, 95, 155

Акти судових органів: 2, 3, 6

Література: 3, 4, 10, 12, 13, 20, 42, 43

Завдання:

1. Як співвідносяться поняття „підприємницькі товариства” та „непідприємницькі товариства” за ЦКУ з поняттями відповідно „комерційні підприємства” та „некомерційні підприємства” за ГКУ? Чи є ці поняття тотожними? Якщо так (ні), то чому?

2. Які з нижченазваних осіб не можуть бути засновниками суб'єкта підприємницької діяльності зі статусом юридичної особи?

- а) народні депутати України;
- б) державні підприємства;
- в) державні службовці;
- г) особи, позбавлені судом права займатися тим видом діяльності, який має бути основним для підприємницької організації, що засновується;
- д) іноземці;
- е) казенні підприємства;

- є) військовослужбовці;
  - ж) особи, з яких не знята (не погашена) судимість;
  - з) особа у віці від 14 до 18 років.
- Відповіді обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

3. В одному з підручників з господарського права стверджується, що „не можуть бути засновниками господарських товариств громадяни, яким законом заборонено здійснювати підприємницьку діяльність”. Прокоментуйте це твердження.

4. Дайте порівняльну характеристику правового статусу приватного підприємства та приватного підприємця.

5. Громадянин Сирії, який закінчив Українську медичну стоматологічну академію в м.Полтава, одружився на українці та вирішив відкрити приватну стоматологічну практику в Україні. Чи може іноземний громадянин здійснювати підприємницьку діяльність в Україні? Якщо так, то визначте умови, за виконання яких він може це зробити. Порадьте оптимальну організаційно-правову форму здійснення зазначеної діяльності.

6. В результаті проведення реформування санаторію «Товтри» одним із засновників ТОВ «Санаторій «Товтри» виступило Управління курортів та туризму Хмельницької обласної державної адміністрації. Чи правомірне таке рішення?

7. Засновник ПП «Ялинка» гр.Яловий через 3 роки успішної діяльності підприємства вирішив його продати. Чи вправі він це зробити? В якому порядку?

8. В результаті приватизації магазину організацією орендарів, що складалась з працівників магазину, у 1996 році було створено товариство з обмеженою відповідальністю «Смарагд». Його учасниками стало 47 особи. У 2012 році учасників залишилось 24. Чи відповідає така кількість учасників ТОВ вимогам чинного законодавства? Якщо не відповідає, то яким чином можна виправити дану ситуацію?

9. ВАТ «Білоцерківський молокозавод» на початку 2012 р. вирішило залучити додаткові інвестиції для розвитку виробництва, для чого на загальних зборах акціонерів було прийнято рішення збільшити статутний капітал Товариства шляхом додаткової емісії акцій. Після підготовки необхідних документів Товариство звернулось до Київського територіального управління Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку із проханням зареєструвати проспект емісії акцій, на що отримало відмову, мотивовану неприведенням у відповідність до вимог ЗУ «Про акціонерні товариства» статуту Товариства. Чи обґрунтована відмова КТУ ДКЦПФР? У які терміни АТ, створені до набрання чинності ЗУ «Про акціонерні товариства», повинні привести у відповідність з ним свої статuti та інші внутрішні нормативні документи?

10. Гр.Валенко, Остапчук та Нестеренко вирішили створити ломбард. Яку організаційно-правову форму здійснення такої діяльності вони вправі обрати?

11. Державне підприємство «Карлівський механічний завод» для випуску нової продукції вирішило придбати нове обладнання. Однак власні обігові кошти, достатні для його придбання, у підприємства відсутні. Чи вправі державне підприємство взяти кредит (товарний чи фінансовий)? Якщо так, то в якому порядку?

12. Київська міська Рада, ТОВ «Наукові технології» та гр.Пастушенко і Лимонова вирішили створити університет «Всесвіт». Для чого було засновано ТОВ, у статутному капіталі якого частка Київської міської Ради склала 61%. Чи є таке підприємство комунальним?

13. КСП «Україна» належить певне майно (будівлі тваринницької ферми, с/г техніка, поголів'я тварин, посівний матеріал тощо). На якій правовій підставі (правовому титулі) майно належить КСП «Україна»? Чи мають якісь права на це майно члени КСП, яких налічується 953 особи? Чи вправі член КСП вийти зі складу підприємства? Які майнові права має така особа при виході зі складу КСП?

14. Державне підприємство „Автодор”, виробничий кооператив „Будівельник” і ВАТ „Автосервіс” вирішили створити корпорацію, основною метою діяльності якої буде координація їхніх зусиль для вирішення спільних виробничих і соціальних завдань. Засновників корпорації цікавить ряд питань, а саме:

- а) чи буде така корпорація легітимною?
- б) чи є корпорація юридичною особою—суб'єктом підприємницької діяльності і на підставі яких установчих документів вона діє?
- в) як розподілятимуться обов'язки між корпорацією та її учасниками? Чи не втраять останні своєї господарсько-правової самостійності?
- г) за яких умов і в якому порядку корпорація припиняє свою діяльність?

15. Єдиним видом діяльності ТОВ «Пальміра» є володіння корпоративними правами, пакетами акцій декількох десятків цукрових заводів України. Частка ТОВ «Пальміра» у статутних капіталах зазначених заводів є значною (25-90%), а тому до статуту ТОВ «Пальміра» включено положення про наявність у товариства статусу холдингової компанії. З метою отримання ТОВ «Пальміра» кредиту для подальшого розвитку виробництва підконтрольних заводів компанією «Deloitт Ukraine» було проведено юридичний аудит (Due diligence) Товариства, в результаті якого було виявлено фактичну відсутність у Товариства статусу холдингової компанії.

Що стало підставою для твердження про відсутність у ТОВ «Пальміра» статусу холдингової компанії? Які ознаки повинно мати підприємство, щоб вважатись холдинговою компанією в Україні? Який порядок утворення холдингових компаній?

16. Спільним українсько-австрійсько-німецьким підприємством "Укрінтерцукор", ТОВ "Агрофірма"Сошников" та ВАТ "Старинський цукровий завод" у 2005р. укладено угоду про спільну діяльність по вирощуванню та переробці цукрових буряків. За умовами угоди Агрофірму визначено учасником, уповноваженим вчиняти дії від імені всіх учасників спільної діяльності та вести облік результатів такої діяльності. При цьому учасники спільної діяльності домовились про такі внески: СП «Укрінтерцукор» - с/г техніку на суму 5млн.грн., Агрофірма – виконати роботи по вирощуванню цукрових буряків на суму 5млн.грн., цукровий завод – виконати роботи по переробці вирощених буряків на суму 2млн.грн. Прибуток, отриманий від реалізації цукру, сторони домовились розподіляти пропорційно зробленим внескам.

Який порядок здійснення спільної діяльності? Визначте правовий режим майна, переданого для здійснення спільної діяльності, та майна, створеного в результаті такої діяльності. Який порядок розподілу майна при припиненні спільної діяльності?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке суб'єкт господарювання?
2. Якими ознаками характеризується суб'єкт підприємницької діяльності?
3. Які види суб'єктів підприємницької діяльності передбачено чинним законодавством?
4. Які особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців?
5. Які обмеження у здійсненні фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності передбачені законодавством?
6. В яких організаційно-правових формах можуть діяти юридичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності?
7. Що таке підприємство?
8. Які види унітарних підприємств передбачено у чинному законодавстві України?
9. Які види корпоративних підприємств передбачено у чинному законодавстві України?
10. Які особливості визначають правовий статус державних комерційних підприємств?
11. Які відмінності у правовому статусі об'єднань підприємств та холдингових компаній?

Семінар 3. Правове регулювання організації підприємницької діяльності
/2 год./

1. Державна реєстрація: поняття, принципи і значення
2. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб
3. Порядок проведення державної реєстрації фізичних осіб-підприємців
4. Взяття на облік суб'єктів підприємницької діяльності в податкових та інших органах (фондах)

5. Порядок видачі документів дозвільного характеру на здійснення підприємницької діяльності
6. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності
7. Зміни до відомостей про суб'єктів підприємницької діяльності у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України

Законодавство: 2, 3, 15, 17, 25, 29, 37, 44, 101, 109, 115-118, 120, 128-131, 133, 136, 154

Акти судових органів: 16

Література: 3, 4, 13, 20, 25, 28, 33, 34, 41, 46, 48

Завдання:

1. Калашник Г., Петросова Л., Сенчук О. та ТОВ «Зірка» вирішили створити ТОВ «Місто мрій». З цією метою ними на зборах засновників було затверджено установчі документи Товариства. Наступного дня Петросова Л. подала до державного реєстратора пакет документів для реєстрації товариства. Які Ви знаєте установчі документи ТОВ? Якими мають бути дії державного реєстратора у разі, якщо:

а) у пакеті документів відсутня довіреність від інших співзасновників щодо повноважень Петросової Л.;

б) установчі документи Товариства викладено російською мовою;

в) відсутній документ, який підтверджує права Товариства щодо користування приміщенням, зазначеним в якості юридичної адреси;

г) в установчих документах Товариства відсутня інформація про його місцезнаходження?

2. ПП «Діброва» було зареєстровано державним реєстратором 14 квітня 2011р. У який строк, до якого органу і які документи воно повинно подати для виготовлення круглої печатки підприємства?

3. Після зустрічі колишніх однокласників, що відбулася 18 червня 2011р. і була присвячена 15-річчю з дня закінчення школи, 14 осіб вирішили разом розпочати спільний бізнес – вирощування овочевої продукції, її переробку шляхом консервування та оптовий продаж, для цього зареєструвати товариство з обмеженою відповідальністю. Із засобів масової інформації майбутні засновники підприємства чули про спрощення започаткування власної справи, але точно не знають які саме.

Проконсультуйте громадян з питань суті нововведень, що запроваджуються законами України з початку 2011р. у сфері започаткування власного бізнесу, та дат початку їх дії. Чи можуть скоритись громадяни можливістю утворити товариство з обмеженою відповідальністю на підставі модельного статуту?

4. АТ «Телефонні системи» звернулось через адміністратора міської ради за дозволом органів пожежного нагляду на початок своєї роботи. Однак незважаючи на спливи 10-денного строку, відомостей про результати розгляду поданих документів не отримало. Чи вправі Товариство почати свою роботу? На підставі якого принципу?

5. Саварин П., маючи на меті займатися індивідуальною підприємницькою діяльністю по роздрібній торгівлі продуктами харчування, зареєструвався в якості приватного підприємця і обрав спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку. Найманих працівників він не має. Чи зобов'язаний підприємець реєструватись у місцевому відділенні пенсійного фонду? З якого моменту виникає такий обов'язок?

6. Декілька юридичних осіб вирішили створити комерційний банк. Надайте консультацію, якими нормативно-правовими актами регулюється порядок створення та державної реєстрації комерційних банків в Україні. Який орган здійснює державну реєстрацію банків? Які умови такої реєстрації?

7. ТОВ «Будстандарт» уклало договір з Дружківським металургійним заводом щодо демонтажу цегляної труби висотою 36м одного з цехів. Перед тим, як допустити працівників будівельної фірми до роботи, головний інженер з охорони праці заводу висунув вимогу надати дозвіл Держгірпромнагляду чи його територіального органу на проведення робіт підвищеної небезпеки. Чи правомірні вимоги служби з охорони праці? Який нормативний акт закріплює перелік робіт, машин та механізмів підвищеної небезпеки? В якому порядку можна отримати подібний дозвіл?

8. ПП «Ярославна» вирішило розпочати діяльність по пошиву постільної білизни та спецодягу, для чого уклало з АТ «Зіньківська трикотажна фабрика» договір оренди одного з належних йому цехів, що розташоване в смт.Зіньків Полтавської області. Які дозвільні документи і в якому порядку повинно отримати ПП «Ярославна» для початку запланованої діяльності?

9. ПП Сеньків М.М. вирішив зайнятися перевезеннями пасажирів належним йому мікроавтобусом за маршрутом Мукачево-Ужгород-Мукачево. Будучи обізнаним про необхідність отримання ліцензії на даний вид діяльності та дізнавшись про дію ЗУ «Про дозільну систему у сфері господарської діяльності», він зібрав необхідний пакет документів та подав його до державного адміністратора Хустської райдержадміністрації за місцем своєї реєстрації. Не отримавши жодного повідомлення від адміністратора впродовж наступних 10 календарних днів, підприємець вирішив, що вправі розпочати перевезення. Проведіть аналіз дій ПП Сеньків М.М., державного адміністратора на предмет їх відповідності ЗУ «Про дозільну систему у сфері господарської діяльності».

Питання для самоконтролю:

1. Що таке державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та на кого покладається її здійснення?
2. Який розмір реєстраційного збору за проведення державної реєстрації?
3. Що являє собою Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців?
4. Назвіть осіб, які мають право доступу до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців?

5. В який термін проводиться реєстрація юридичної особи?
6. Що являє собою модельний статут підприємства? Яку роль він відіграє у створенні та діяльності підприємства?
7. На підставі яких документів здійснюється реєстрація фізичної особи-підприємця?
8. Що являє собою дозвільна система у сфері господарської діяльності?
9. Дайте визначення принципу мовчазної згоди. Який механізм його дії у дозвільній системі України?
10. Який механізм дії декларації про відповідність матеріально-технічної бази суб'єкта підприємницької діяльності?

Семінар 4. Припинення суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Поняття та підстави припинення суб'єктів підприємницької діяльності
2. Реорганізація суб'єктів підприємницької діяльності
3. Ліквідація суб'єктів підприємницької діяльності
4. Банкрутство суб'єктів підприємницької діяльності
5. Державна реєстрація припинення

Законодавство: 1-3, 5, 8, 11, 24, 26, 130, 131

Акти судових органів: 2, 3, 16

Література: 3, 4, 13, 45

Завдання:

1. На загальних зборах акціонерів відкритого акціонерного товариства прийнято рішення про його перейменування у публічне акціонерне товариство. Чи будуть такі зміни одним із способів реорганізації юридичної особи? Якщо так, то яким?

2. Збори учасників ТОВ «Продпостач-99» прийняли рішення про ліквідацію Товариства та призначили ліквідаційну комісію в складі 3 осіб, обравши до неї учасника Товариства, який має найбільшу частку у статутному капіталі (74%) – голова комісії, головного бухгалтера та головного інженера – члени комісії. Чи допускається обрання ліквідаційної комісії у такому складі? Складіть алгоритм (послідовність та хронологію) дій комісії у процесі ліквідації Товариства.

3. Ліквідаційна комісія ТОВ «ІВ-Центр» після свого призначення у жовтні 2010р. повідомила ДПІ про прийняте рішення щодо ліквідації Товариства шляхом подання за встановленою формою заяви про припинення платника податку. Протягом наступного року ліквідаційною комісією були проведені всі дії в рамках ліквідаційної процедури, зокрема: отримана заборгованість від боржників, реалізоване майно, проведені розрахунки з кредиторами і учасниками Товариства, проведені перевірки фондів соціального страхування та пенсійного фонду, складений ліквідаційний баланс. Однак перевірка ДПІ дотримання ТОВ «ІВ-Центр» податкового законодавства проведена не була. Незважаючи на неодноразові звернення до ДПІ голови ліквідаційної комісії

Товариства, інформації про час проведення такої перевірки Товариство так і не отримало.

Чи законна бездіяльність податкового органу? Який документ від ДПІ необхідно отримати ліквідаційній комісії для подання до державного реєстратора для реєстрації припинення юридичної особи? Яким чином має діяти ліквідаційна комісія ТОВ «ІВ-Центр», щоб отримати від ДПІ необхідний документ? Чи передбачені законодавством України механізми захисту прав і інтересів осіб під час здійснення ними процедур припинення від подібних дій контролюючих органів?

4. Підприємства, що належать до комунальної власності, у відповідності до вимог закону, створили корпорацію на підставі поєднання виробничих та комерційних інтересів. Посилаючись на Закон „Про місцеву державну адміністрацію”, згідно з яким до повноважень МДА віднесено вирішення питань щодо ліквідації підприємств, організацій, які належать до комунальної власності, МДА прийняла рішення про ліквідацію цієї корпорації. Чи відповідає таке рішення чинному законодавству?

5. СПД Іванець помер. В якому порядку повинна проводитись державна реєстрація припинення його підприємницької діяльності?

6. Збори акціонерів ВАТ «Васильківське АТП» прийняли рішення про ліквідацію Товариства та призначили ліквідаційну комісію. Складіть алгоритм дій ліквідаційної комісії по ліквідації АТ.

7. У ході перевірки ДПІ зафіксувала факт ненадання впродовж 18 місяців бухгалтерських звітів, податкових декларацій філією, створеною підприємством на території тієї ж адміністративно-територіальної одиниці, що і саме підприємство. Наслідком цього стало подання ДПІ позову до господарського суду про припинення філії. Яке рішення має винести господарський суд і чому?

8. 27 грудня 2006 року Житомирський господарський суд виніс рішення, яким задовольнив позов прокурора про ліквідацію ТОВ «Магнолія» у зв'язку з невідповідністю розміру статутного капіталу (1,6млн.грн.) та вартості його чистих активів (37тис.грн.). Копія рішення після вступу його в силу була направлена судом державному реєстратору Коростенської районної державної адміністрації, який зареєстрував ТОВ «Магнолія». До цього часу жодних дій по припиненню діяльності зазначеного товариства не проведено. Дайте аналіз такої ситуації та визначте можливі дії державного реєстратора.

9. ПП Білик, який мав непогашені грошові вимоги за договором поставки до ТОВ «Бізон», протягом 2 днів з моменту ознайомлення з оголошенням у місцевій газеті про припинення діяльності Товариства, подав до ліквідаційної комісії Товариства письмову заяву з вимогою погасити заборгованість ТОВ «Бізон». Однак голова ліквідаційної комісії відмовив у задоволенні вимог ПП Білик. Яким чином ПП Білик може захистити свої права? Чи є ліквідаційна комісія суб'єктом підприємницької діяльності? Якщо підприємець вирішить

звернутись з позовом, то до якого суб'єкта він має бути пред'явлений і до якого суду поданий?

10. АТ «Промбаза» є кредитором ПП Чубюк С.М. на суму 388тис.грн. за відпущений товар. З моменту направлення претензії про оплату товару до боржника пройшло 95 календарних днів. Чи може АТ «Промбаза» в даній ситуації ініціювати справу про банкрутство підприємця? Якому суду підсудна дана справа? Якими нормативно-правовими актами регулюється процедура визнання підприємця банкрутом?

Питання для самоконтролю:

1. Які правові форми припинення суб'єктів підприємницької діяльності?
2. Чи є тотожними поняття «припинення підприємницької діяльності» та «припинення юридичної особи»?
3. Які заходи включає в себе процедура ліквідації юридичної особи?
4. За яких умов претензії кредиторів визнаються погашеними?
5. Яким чином діє принцип мовчазної згоди під час реєстрації припинення юридичної особи чи фізичної особи-підприємця?
6. Які стадії мають місце у процедурі банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності?
7. Які підстави порушення процедури банкрутства?
8. Хто може бути арбітражним керуючим (вимоги, порядок набуття відповідного правового статусу)?

Семінар 5. Державне регулювання підприємницької діяльності /6 год./

1. Поняття державного регулювання підприємництва
2. Засоби державного державного регулювання підприємницької діяльності
3. Ліцензування: поняття, значення, процедура. Державне управління в сфері ліцензування
4. Патентування: поняття, значення, порядок
5. Сертифікація та стандартизація: поняття, значення, правове регулювання
6. Державне замовлення
7. Регулювання цін, тарифів
8. Квоти. Ліміти
9. Валютне регулювання
10. Фінансова підтримка

Законодавство: 1-4, 8-10, 12, 13, 19, 23, 41, 53, 62, 66, 81, 83, 85-88, 96, 102, 103, 121-123, 126, 148-152

Література: 3, 4, 6, 16, 17, 23, 24, 37, 40

Завдання:

1. Мінекономіки видало наказ (zareєстрований у Мін'юсті України), яким передбачалося обов'язкове введення у діяльність суб'єктів підприємницької діяльності бланків товаро-транспортної накладної із голографічними

елементами захисту. Держкомпідприємництво після проведення експертизи зазначеного акту визнало його таким, що порушує принципи державної регуляторної політики, зокрема доцільність. У зв'язку з цим опублікувало повідомлення про зупинення дії зазначеного регуляторного акту. Дайте правову оцінку діям Держкомпідприємництва.

2. ТОВ «Пігулка» вирішило розпочати діяльність з роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Для прискорення отримання відповідної ліцензії керівництво звернулось до адміністратора виконкому міської ради. Чи правильні дії Товариства? Проконсультуйте його з даного питання.

3. АТ «Копанські джерела», основним видом діяльності якого є розлив мінеральної води, вирішило розширити свою діяльність і здійснювати на основі мінеральної води виробництво слабоалкогольних напоїв. Чи підлягає такий вид діяльності ліцензуванню? Якщо так, то на підставі якого нормативного акту та яким органом ліцензування?

4. ТОВ «ТурСвроЦентр» прийняло рішення розпочати туроператорську діяльність. З метою отримання відповідної ліцензії Товариство подало до органу ліцензування пакет документів, що включав, зокрема, і копію договору оренди приміщення, в якому мала здійснюватись ліцензована діяльність. В результаті перевірки поданих документів, в т.ч. і шляхом виходу на місце, орган ліцензування встановив недостовірність поданих даних, оскільки за вказаною у договорі оренди адресою ТОВ «ТурСвроЦентр» не знаходиться. Як наслідок – у видачі ліцензії було відмовлено. Назвіть орган ліцензування, уповноважений видавати ліцензію на туроператорську діяльність. Чи правомірна відмова у видачі ліцензії? Яким чином Товариство може захистити свої права? Чи можливе оскарження відмови органу ліцензування? У якому порядку і в які строки?

5. АТ «Фіалка» було реорганізовано шляхом виділу ТОВ «Супермаркет». У статуті останнього міститься положення про те, що ТОВ «Супермаркет» є правонаступником АТ «Фіалка» в частині переданих йому прав та обов'язків. За розподільчим балансом новоствореному Товариству АТ «Фіалка» передало ліцензію на роздрібну торгівлю алкогольними напоями. При перевірці належного ТОВ «Супермаркет» магазину податківці заявили, що таке передання ліцензії є неправомірним, а тому Товариство зобов'язано було самостійно отримати нову ліцензію. Чи праві податківці? Які заходи відповідальності можуть бути застосовані до АТ «Фіалка», ТОВ «Супермаркет» та їх посадових осіб у даній ситуації?

6. ПП «Глобус-2000» на підставі відповідної ліцензії здійснює діяльність з проектування, монтажу та технічного обслуговування засобів протипожежного захисту. В процесі роботи корпоративні права на підприємство були продані, в результаті чого відбулася зміна власника та директора підприємства. Чи потрібно у зв'язку з такими подіями здійснювати переоформлення ліцензії або подавати до органу ліцензування інформацію про зміни, які відбулися?

7. АТ «ЛапУсік» 12 січня 2012р. подало до органу ліцензування заяву та необхідні документи для отримання ліцензії на здійснення ветеринарної практики. 23 січня воно отримало від органу ліцензування повідомлення про прийняття позитивного рішення та необхідність сплатити плату за видачу ліцензії. 25 січня ліцензіат здійснив необхідний платіж і пред'явивши відповідний платіжний документ до органу ліцензування, 30 січня отримав ліцензію на право здійснення ветеринарної практики терміном на 5 років. Визначте, чи мали місце порушення у сфері ліцензування? Назвіть орган ліцензування та розмір плати за видачу названої ліцензії. На який строк видаються ліцензії на даний вид господарської діяльності?

8. ПП Матіко Ю. обрав спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку. Вид його підприємницької діяльності – оптова і роздрібна торгівля канцтоварами. Чи зобов'язаний він отримувати патент на здійснення такої діяльності?

9. ПП «Солодкі мрії», будучи платником податку на прибуток на загальних підставах (за ставкою 23%), здійснює виробництво та розрібний продаж цукерок через мережу, що нараховує дванадцять кіосків, які розташовані на міських зупинках транспорту. Для цього воно придбає торговий патент на здійснення розрібної торгівлі кондитерськими виробами. Розмір збору за провадження торговельної діяльності (плата за торговий патент) встановлено у розмірі 0,4 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року, в якому він сплачується.

Визначте, яку суму податку на прибуток повинно сплатити Підприємство за квартал, отримавши прибуток за цей період в розмірі 65тис.грн.? Який орган державної влади уповноважений встановлювати розмір збору за провадження торговельної діяльності (плати за торговий патент)? Куди сплачується цей збір? Який орган уповноважений видавати торгові патенти, а також контролювати повноту та правильність сплати зазначеного збору?

10. ПП Іванченко має намір відкрити станцію техобслуговування для автомобілів. Надайте йому консультацію з питань необхідності отримання ліцензії, патенту для надання таких послуг.

11. ТОВ «Віконні системи», яке є платником податку на прибуток за ставкою 21% та платником ПДВ за ставкою 20%, виконує на замовлення громадян роботи по заміні вікон та дверей на металопластикові. Чи повинно ТОВ отримувати на здійснення такої діяльності ліцензії, патенти, дозволи тощо?

12. Магазин «Пізнайко» реалізує дитячу літературу. Один з покупців звернувся до його адміністрації з проханням надати для ознайомлення сертифікат якості на буквар. Продавець відповів, що книжкова продукція сертифікації не підлягає. Чи правильна відповідь продавця? Які види сертифікації Ви знаєте? Яким нормативним документом визначається перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації? Яка відповідальність

передбачена за реалізацію несертифікованої продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації?

13. ПП Кравченко налагодив виробництво дитячих розвиваючих настільних ігор. Взявши за взірець зміст інформації, що містилась на упаковці іграшок іншого товаровиробника, він розробив дизайн упаковки власної продукції, на якій зазначив інформацію про себе, про рекомендований вік користувачів, а також розташував національний знак відповідності (трилисник з номером). Які умови правомірного випуску дитячих ігор? Які підстави для маркування продукції національним знаком відповідності?

14. Одеська міська рада на своїй сесії прийняла рішення про встановлення розміру плати за проживання у студентських гуртожитках всіх навчально-виховних закладів, що розташовані в межах міста. Прокурор вніс протест на таке рішення, обґрунтувавши його відсутністю у міської ради відповідних повноважень. Дайте правову оцінку дій міської ради та прокурора.

15. ПП «Механічна майстерня» має виробничий цех, який опалюється стаціонарною котельною, що працює на природному газі протягом осінньо-зимового періоду. Чи повинно підприємство розраховувати та затверджувати у відповідних державних органах ліміти викидів, що забруднюють атмосферне повітря? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативно-правові акти. Назвіть орган, уповноважений діяти у цій сфері.

16. АТ «Обухівський маслозавод» має 3 артезіанські свердловини, дві з яких є законсервованими і не використовуються, а з третьої щодобово на виробничо-господарські цілі видобувається близько 400куб.м підземних прісних вод. Перевіркою, проведеною екологічною інспекцією, встановлено відсутність у підприємства дозвільних документів на проведення такої діяльності.

Які дозвільні документи і в яких державних органах необхідно отримати підприємству для законного видобування і використання у своїй господарської діяльності прісних підземних вод?

17.АБ «Найкращі фінансові традиції», діючи на підставі Генеральної ліцензії НБУ на здійснення банківської діяльності, протягом 2007-2009 р.р. видавало громадянам кредити в іноземній валюті.

Чи достатньо такого дозвільного документу банку для законного укладення кредитних договорів про надання кредитів в іноземній валюті?

18. ТОВ «Торговий дім «Пегас» вирішило розпочати зовнішньоекономічну (торговельну) діяльність. При здійсненні попередньої оплати на користь "Star Commodity Comp. LTD" (Британські Віргінські Острови) за укладеним контрактом про імпорту комп'ютерної техніки обслуговуючий український банк запросив від ТОВ «ТД «Пегас» подання контракту для подальшого контролю за його виконанням.

Чи можна розцінити дії українського банку як неправомірні і такі, що свідчать про втручання у господарську діяльність імпортера? Чи передбачені чинним законодавством України умови здійснення резидентами України попередньої оплати на користь нерезидентів?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке регуляторна діяльність? Яка її мета і принципи?
2. Які засоби державного регулювання господарської діяльності Ви знаєте?
3. Що являє собою ліцензування господарської діяльності?
4. Яка мета здійснення патентування окремих видів підприємницької діяльності?
5. Чим відрізняються інститути ліцензування та патентування?
6. Які розміри плати за отримання ліцензій на ті чи інші види господарської діяльності?
7. Наведіть приклади встановлення квот та лімітів у сфері регулювання підприємницької діяльності.
8. Що таке державне замовлення?
9. Яка мета здійснення сертифікації товарів, робіт та послуг?
10. Яка мета здійснення стандартизації?
11. Які види цін (за критерієм їх державного регулювання) ви знаєте? Наведіть приклади.
12. Яка роль і функції банків у процесі державного регулювання валютних операцій українських підприємств?

Семінар 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності /2 год./

1. Поняття та ознаки господарського договору
2. Укладання, зміна і розірвання господарських договорів
3. Попередній договір.
4. Публічний договір. Примірні договори
5. Визнання господарських договорів укладеними, неукладеними, недійсними
6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань

Законодавство: 2, 3, 137

Акти судових органів: 1, 12

Література: 1, 2, 7, 8, 11, 22, 36, 51, 52, 54, 57

Завдання:

1. ТОВ «Акватермал» прийняв на роботу робочих будівельних спеціальностей для проведення ремонту належного йому адміністративного корпусу. Пізніше ним було укладено договір на заміну вікон на металопластикові з ПП Андреевим О.О та договір з ПП «Будтрест» на будівництво пристроєного приміщення.

Кваліфікуйте укладені Товариством договори і назвіть особливості

кожного з них.

2. Між ІПІ «Волошка» та ТОВ «Спорткомплекс «Дельфи» було досягнуто домовленість про продаж спортивного обладнання. Домовленість оформлена представниками сторін протоколом про наміри. Визначте юридичні наслідки його укладення для сторін. Як зміняться ці наслідки у разі зазначення у протоколі про надання йому сили попереднього договору?

3. Між ТОВ «Агропродпостач» в особі директора та ПАТ «Агрофірма «Лісова» в особі голови наглядової ради було укладено договір поставки насіння соняшнику. Отримане насіння ПАТ «Агрофірма «Лісова» оплатило частково. Під час розгляду в суді позову про стягнення залишку заборгованості ПАТ заявило позов про визнання укладеного договору недійсним у зв'язку з перевищенням повноважень особою, що його підписала (згідно Статуту ПАТ голова наглядової ради не вправі укладати жодні правочини).

Чи є підстави для визнання у даній ситуації договору недійсним? Які правові наслідки визнання договору недійсним?

4. ТОВ «Смарагд» орендує у АТ «Київський ювелірний завод» приміщення ювелірного магазину, однак впродовж більш ніж 3-х місяців не сплачує орендну плату. Під час розгляду у суді позову АТ про стягнення орендної плати ТОВ «Смарагд» подало зустрічний позов про визнання договору оренди неукладеним у зв'язку з недосягненням сторонами згоди за всіма істотними умовами, визначеними ЗУ «Про оренду державного та комунального майна», зокрема щодо порядку використання амортизаційних відрахувань стосовно об'єкта оренди та обов'язків сторін щодо забезпечення пожежної безпеки орендованого майна.

В який момент судового розгляду відповідач вправі подати зустрічний позов? Які умови договору визнаються істотними? Які правові наслідки виникають у разі недосягнення сторонами згоди щодо істотних умов договору? Чи можливе визнання судом договору неукладеним?

5. Санаторій «Перлина Чорномор'я» за договором надання послуг, укладеним з Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності зобов'язалось надавати санаторно-курортні послуги застрахованим особам продовж 2012р. Однак у травні 2012р. у зв'язку з укладенням договору на більш вигідних умовах з профспілковою організацією Тюменської нафтової компанії санаторій прийняв рішення про розірвання договору з ФСС. Лист з повідомленням про розірвання договору з 1 липня 2012р. санаторій направив ФСС за 1 місяць до дати розірвання договору.

Чи правомірне рішення Санаторію? За яких підстав допускається розірвання договору в односторонньому порядку? Який порядок дострокового розірвання договору?

6. ТОВ «Таврія-Сервіс» надало КСП ім.Мічуріна згідно Договору послуги по збиранню врожаю, однак оплати у передбачений договором строк не

отримало. Через півтора року ТОВ «Таврія-Сервіс» вирішило звернутись до господарського суду з позовом про стягнення суми заборгованості та штрафних санкцій, в т.ч. передбаченої договором пені в розмірі 0,3% від суми боргу за кожний день прострочення. Назвіть, які суми і за який період може стягнути Товариство.

7. КСП «Україна» у лютому 2010р. уклало договір з Тростянецьким цукровим заводом про вирощування і поставку заводу у вересні 2010р. цукрового буряку, за яким отримало аванс. У липні землі, на яких вирощувався цукровий буряк, в результаті зливних дощів були затоплені і урожай загинув, про що було складено відповідний акт за участю представників районної державної адміністрації, районного управління сільського господарства. У вересні цукровий завод, не дочекавшись від КСП «Україна» поставки обумовленої с/г продукції, звернувся до суду з позовом про зобов'язання КСП здійснити поставку або сплатити заводу заподіяні збитки у вигляді сплаченого авансу та неотриманого прибутку.

Яка відповідальність передбачена за невиконання зобов'язання? Які підстави звільнення господарюючого суб'єкта від відповідальності? Чи правильно цукровий завод сформулював свої позовні вимоги? Що є збитками? Яке рішення суду, на Вашу думку, має бути прийняте у даній справі?

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки господарського договору?
2. Назвіть види господарських договорів.
3. Які умови договору визнаються істотними?
4. Які правові наслідки виникають у разі недосягнення сторонами згоди щодо істотних умов договору?
5. Чим відрізняється договір (протокол) про наміри від попереднього договору?
6. Чи вправі сторони договору врегулювати свої відносини інакше, ніж це передбачено положеннями цивільного законодавства? В яких випадках?
7. За яких підстав допускається розірвання чи зміна договору в односторонньому порядку?
8. Який порядок зміни чи дострокового розірвання договору в односторонньому порядку?
9. Які види недійсних договорів?
10. Назвіть відмінності нікчемних та оспорюваних договорів.
11. Які умови відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань?
12. Які підстави звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань?
13. В чому полягає відмінність у визначенні збитків за Цивільним та Господарським кодексами України?

Семінар 7. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у державних закупівлях /2 год./

1. Поняття, роль і основні принципи закупівель
2. Джерела правового регулювання державних закупівель в Україні.
3. Суб'єкти правовідносин у сфері державних закупівель
4. Види торгів. Особливості обрання та здійснення процедури
5. Договір про закупівлю: укладення, істотні умови, внесення змін, забезпечення виконання
6. Органи, які здійснюють контроль у сфері державних закупівель. Порядок здійснення ними своїх контрольних повноважень
7. Адміністративний та судовий захист учасників закупівель. Розгляд скарг учасників
8. Відповідальність за порушення правил здійснення державних закупівель: види, підстави

Законодавство: 2, 5, 6, 11, 16, 30, 65, 71, 110, 111, 138-143

Література: 14, 15, 32, 50

Завдання:

1. Дитячий табір «Волошка», який є дочірнім підприємством ТОВ «Магазин продтоварів «Усмішка», став переможцем у закупівлі за кошти місцевого бюджету Очаківської міської ради послуг з оздоровлення дітей. За результатами відкритих конкурсних торгів було укладено відповідний договір. Дитячий табір в якості оплати послуг отримав від замовника на свій банківський рахунок 750 тис. грн. (без ПДВ, оскільки згідно з п. 197.1.6 ст. 197 Податкового кодексу продаж путівок на оздоровлення та відпочинок дітей до 18 років звільнені від оподаткування цим податком), з яких 270 тис. грн. витратив на придбання продуктів харчування.

Визначте, чи повинен Дитячий табір для придбання зазначених товарів проводити процедури закупівлі, передбачені ЗУ «Про здійснення державних закупівель»?

2. ДП «Харківський авіазавод» для забезпечення виробництва повинен закупити для виготовлення корпусів літаків спеціальні сплави алюмінію. Орієнтовна вартість необхідного обсягу металу за ринковими цінами становить 125 млн. грн. В якому порядку повинна бути проведена така закупівля?

3. Міністерство праці та соціального захисту населення прийняло рішення провести закупівлю послуг з оздоровлення громадян, постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, на суму 45 млн. грн. за процедурою двоступеневих торгів.

Чи правильно зроблено вибір? Який підрозділ (посадова особа тощо) уповноважений прийняти рішення про вибір процедури закупівлі? Чи потребує проведення такої процедури отримання погодження Мінекономіки? Чи потрібно оприлюднювати оголошення про закупівлю? Складіть схему дій замовника по проведенню двоступеневих торгів.

4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку на початку року визначила свою потребу в обсягах паперу для принтерів та копіювальних машин. Його загальна вартість становила 186тис.грн. В порядку якої процедури конкурсних торгів може бути проведена закупівля? Складіть алгоритм дій замовника.

5. Полтавська обласна клінічна лікарня щорічно витрачає близько 3 млн.грн. на оплату послуг Комунального підприємства «Полтавакомуненерго» з централізованої поставки теплової енергії, близько 500тис.грн. на проведення будівельними організаціями поточного ремонту приміщень, близько 280тис. грн. на оплату послуг централізованого водопостачання та водовідведення, близько 20тис.грн. на закупівлю канцтоварів.

В якому порядку повинні бути проведені закупівлі вищеперерахованих товарів, робіт послуг? Відповідь обґрунтуйте.

6.Термін дії договору оренди будівлі колишнього дитячого садочку площею 2000кв.м, яке займала ДПП у Київському районі м.Харкова, закінчується у березні 2013р. Начальник ДПП звернувся до Харківської міськвиконкому з проханням продовжити термін дії зазначеного договору, на що отримав відмову у зв'язку з потребою міста у збільшенні кількості дитячих садків. За даними облстатуправління вартість оренди 1 кв.м приміщень у м.Харкові становить близько 120грн. на місяць.

Надайте консультацію начальнику ДПП щодо подальших його дій для забезпечення очолюваної ним установи приміщеннями.

7. Художній музей м.Києва запланував придбати 5 картин М.Приймаченко. За наявними даними відомими власниками творів художниці є декілька осіб, зокрема: Дрезденський музей (12 картин, Німеччина), приватні колекціонери Остап Бандерко (3 картини, громадянин Канади), Петро Полотенко (4 картини, громадянин України), Віктор Бінчук (5 картин, громадянин України).

Надайте консультацію директору музею щодо подальших його дій для забезпечення виконання запланованої закупівлі.

8. Державне підприємство «Мелітопольський консервний завод» для забезпечення виробництва консервованої продукції має річну потребу у 350т кам'яної солі (оптова ціна – 0,75грн. за 1 кг). Директор уклав відповідний договір на поставку протягом року окремими партіями солі з місцевим підприємцем Котигорошко, в якому було зазначено, що обсяг кожної партії поставки та її вартість буде визначатись у накладних, які є невід'ємною частиною даного договору.

Чи відповідає укладений договір вимогам чинного законодавства? Чи повинно підприємство визначати постачальника солі в порядку, визначеному ЗУ «Про здійснення державних закупівель»?

9. ТОВ «Блакитна хвиля» (м.Феодосія) ознайомилось з оголошенням про закупівлю електрообладнання (маяків), яке було опубліковане у «Віснику державних закупівель» 25 січня 2013р., і вирішило взяти участь у закупівлі. В той же день воно направило замовнику по факсу лист-запит щодо отримання документації конкурсних торгів. Однак, незважаючи на неодноразові нагадування по телефону, документацію так і не отримало.

Чи порушив замовник своєю бездіяльністю певні норми права і як Товариству захистити свої інтереси?

10. На рішення про результати закупівлі один з учасників конкурсних торгів вирішив подати скаргу. До якого державному органу, в якому порядку і в які строки він може це зробити? Хто і на який строк уповноважений зупинити процедуру закупівлі?

11. Комунальному підприємству «ВінницяПасТранс» із міського бюджету для оновлення автопарку було виділено 1900тис.грн., за які було придбано у Бориспільського автозаводу 3 автобуси та у Львівського автозаводу – 1 автобус. Договори укладались без проведення конкурсних торгів.

Фінансова інспекція м.Вінниця направило групу ревизорів для перевірки правильності використання КП «ВінницяПасТранс» отриманих коштів. Однак директор підприємства відмовився надати документи на перевірку, мотивуючи свою відмову тим, що очолюване ним підприємство не є державним, а фінансова інспекція вправі перевіряти тільки державні підприємства.

Дайте оцінку діям директора. Як мають чинити працівники фінансової інспекції? Яка відповідальність передбачена за вищезазначені дії?

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть види процедур державних закупівель, що передбачені ЗУ «Про здійснення державних закупівель».
2. Назвіть критерії, за якими визначається необхідність проведення державних закупівель у відповідності із ЗУ «Про здійснення державних закупівель».
3. Які суб'єкти повинні при здійсненні закупівель керуватись ЗУ «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності»?
4. Які вимоги висуваються до формування складу комітету з конкурсних торгів?
5. Чи вправі іноземні особи брати участь у державних закупівлях? На яких засадах?
6. Який державний орган є уповноваженим у сфері здійснення державних закупівель? Які його основні функції?
7. В чому полягають особливості здійснення державних закупівель за рамковими угодами?
8. З якою метою і ким готується документація конкурсних торгів? Яка інформація має бути вміщена до неї?

9. В якому максимальному розмірі може надаватись забезпечення пропозиції конкурсних торгів?
10. Назвіть можливі критерії оцінки пропозицій конкурсних торгів. Яку питому вагу складає ціновий критерій?
11. Яка пропозиція вважається найбільш економічно вигідною?
12. В якому порядку здійснюється акцепт пропозиції конкурсних торгів та укладення договору про закупівлю?
13. В яких випадках договір про закупівлю є нікчемним?
14. В якому порядку можна оскаржити процедуру здійснення державних закупівель? Який розмір плати за подання скарг?

Семінар 8. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності **/4 год./**

1. Загальна характеристика інвестиційної діяльності.
2. Поняття інвестицій, їх види.
3. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності.
4. Іноземні інвестиції: поняття, види і форми.
5. Особливості правового статусу іноземного інвестора.
6. Інвестиційний договір: поняття, види, функції, зміст, порядок укладання
7. Види і форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

Законодавство: 1, 2, 4, 22, 36, 46, 55, 56, 64, 72, 76, 78, 92, 98-100, 112, 113, 124, 125, 146, 147, 153

Акти судових органів: 9, 14, 15

Література: 9

Завдання:

1. Компанія “Nature Prodaction LTD” (Великобританія), яка спеціалізується на виробництві косметичних засобів із натуральної сировини, планує відкрити завод по їх виробництву в Україні. Порадьте компанії форму здійснення нею інвестицій та обґрунтуйте правові (та можливо – економічні) наслідки від обрання тієї чи іншої форми інвестування.

2. Російське ТОВ «Русские березы» вирішило спільно з українським ПП «Гопак» та білоруським УП «Бульбаші» створити на території України спільне підприємство у формі ТОВ «Дружба» по виробництву сувенірної продукції. Згідно бізнес-плану для початку діяльності новому СП необхідно 5млн. грн., які майбутні партнери домовились вносити наступним чином: ПП «Гопак» - 3млн.грн., ТОВ «Русские березы» та УП «Бульбаші» - по 1 млн.грн.

Чи можливо внесення іноземних інвестицій нерезидентами у національній валюті України? Які дії необхідно вчинити, щоб іноземні інвестиції були зараховані на банківський рахунок ТОВ «Дружба»?

3. Компанія «Agro-XXI», яка створена і знаходиться в Ірландії та здійснює там виробництво віскі, вирішила налагодити вирощування

сировини (пшениці) на території України. З цією метою, вона заснувала у м.Малин Житомирської області ТОВ «Пальміра», до статутного капіталу якого внесла в якості іноземної інвестиції сільськогосподарську техніку (трактори, комбайни). Новостворене підприємство уклало з місцевим СФГ «Лани» договір купівлі комплексу будівель і споруд (тік, склади, ангари, гаражі, контора тощо), необхідних для ведення господарської діяльності. Після цього звернулось до Малинської райдержадміністрацією з клопотанням про надання в оренду земель сільськогосподарського призначення (ріплі) для вирощування зернових, а також земельної ділянки, на якій знаходиться придбаний майновий комплекс.

Чи має право ТОВ «Пальміра», на задоволення своїх клопотань? Які особливості ведення фінансово-господарської діяльності підприємства зумовлює наявність іноземної інвестиції?

4. Іспанське підприємство «FIBOSA Ltd.», основним видом діяльності якого є переробка нафти та виробництво нафтопродуктів, вирішило розпочати видобування нафти на території України. Надайте консультацію підприємству з питань: можливості здійснення такого надрокористування на території України іноземним підприємством та порядку отримання необхідних дозволів у відповідних державних органів. Які основні нормативно-правові акти регулюють ці питання?

5. ПП «Стандарт-СВ» вирішило інвестувати отриманий від своєї основної господарської діяльності в Україні прибуток у придбання цінних паперів – акцій Венчурної компанії «Future Medicine» (США), які продаються на Франкфуртській фондовій біржі і демонструють упевнену динаміку зростання протягом останніх 4-х років.

Чи дозволено українським законодавством інвестування у цінні папери іноземних емітентів? З дотриманням яким вимог можна зробити такі дії? В якому порядку той же самий інвестор може інвестувати кошти у придбання акцій Приватного акціонерного товариства «Універсум» (м.Вінниця)?

6. Чеська фірма «FCI Investments» через своє постійне представництво в Україні здійснило інвестиційний проект по будівництву Офісно-торгового центру у м. Донецьку. Після його завершення (введення центру в експлуатацію, реєстрації права власності на нерухоме майно) влітку 2008 року іноземна фірма, користуючись сприятливими умовами на українському ринку нерухомості, вирішила продати збудовану нерухомість. Згідно умов укладеного договору купівлі-продажу покупець майна (ТОВ «Донецьк-Сіті») перерахував обумовлену суму на рахунок представництва фірми. Однак перевести ці кошти з рахунку постійного представництва у Донецьку на рахунок Фірми «FCI Investments» у Чехію у жовтні 2008 року український банк відмовився, посилаючись на розпорядження НБУ, який з метою стабілізації валютного ринку в Україні тимчасово заборонив подібні операції.

Чи законна відмова українського банку у проведенні такої банківської операції? Чи законне розпорядження НБУ? В якому порядку чеська фірма може захистити свої права та майнові інтереси?

7. Компанія «Bananas Republic LTD» (Нова Зеландія) з метою інвестування коштів в Україну перерахувала на відкритий для цієї мети в ПАТ «Універсал Банк» інвестиційний рахунок грошові кошти в сумі 10млн. доларів США. Однак реалізація інвестиційного плану була відкладена на 2 місяці, протягом яких грошові кошти знаходились на рахунку іноземної компанії в Україні. Згідно умовами договору на розрахунково-касове обслуговування банк нарахував Компанії відсотки за користування залишками коштів. Визначте можливі напрямки використання основної суми коштів в сумі 10млн. доларів США та процентів, нарахованих українським банком за користування цими коштами протягом часу їх знаходження на банківському рахунку іноземної компанії. Чи змінились би можливі напрямки використання коштів, нарахованих банком за користування коштами, розміщеними Компанією на депозитному рахунку?

Питання для самоконтролю:

1. Які види інвестиційної діяльності в Україні?
2. Які виділяють форми інвестиційної діяльності залежно від об'єктів інвестування?
3. Які характерні ознаки інвестиційного договору?
4. Які можливі форми здійснення іноземних інвестицій передбачені законодавством України?
5. Які умови визнання особи іноземним інвестором за законодавством України?
6. Який порядок державної реєстрації іноземних інвестицій в Україну? Її правові наслідки?
7. Які гарантії для іноземних інвесторів передбачені законодавством України?
8. Які особливості правового режиму інвестиційних рахунків іноземних інвесторів, відкритих в українських банківських установах?

Семінар 9. Правове регулювання економічної конкуренції /2 год./

1. Система правового регулювання захисту економічної конкуренції
2. Поняття, роль та принципи економічної конкуренції
3. Недобросовісна конкуренція. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції
4. Зловживання монопольним становищем
5. Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства
6. Антидемпінгові заходи

Законодавство: 1, 2, 51, 54, 58-60, 63, 69

Завдання:

1. ТОВ «Сирзавод № 3» та ПАТ «Маслозавод», які перебувають під спільним контролем компанії «Продовольчі інвестиції», провели реорганізацію шляхом злиття у ТОВ «Молочна компанія». Сукупний обсяг реалізованих ними товарів за попередній рік становив 278млн.грн., вартість активів ТОВ складала 6,5млн.грн., а ПАТ – 17,8млн.грн. В результаті злиття ефективність роботи підвищилась, і протягом наступного року обсяг доходів, отриманих новоствореним товариством, збільшився на 15%. Через 18 місяців після початку роботи ТОВ «Молочна компанія» було перевірено територіальним органом Антимонопольного комітету, який за результатами перевірки склав акт про порушення антимонопольного законодавства та виніс рішення про застосування до підприємства санкцій. Чи наявний склад правопорушення? Якщо так, то якого і ким допущеного? Чи дотримана органом АМК процедура притягнення до відповідальності? Яким чином ТОВ «Молочна компанія» може захистити свої права?

2. ТОВ «Лісова казка» придбала у металургійного заводу, який позбавлявся непрофільних активів, нерухоме майно санаторію «Пролісок». Після переоформлення прав власності на майно, новий власник звернувся до районної філії ПАТ «Обленерго» із заявою про укладення договору на постачання електроенергії. Однак у відповідь отримав листа, в якому повідомлялось, що укладення договору на енергопостачання буде можливим лише після погашення ТОВ «Лісова казка» заборгованості на електроенергію, яка була спожита санаторієм протягом попередніх 4 роки. Кваліфікуйте дії філії ПАТ «Обленерго» та дайте пораду ТОВ «Лісова казка» щодо способів захисту його прав.

3. ДПІ під час перевірки ТОВ «Мінеральні води-7» виявила у цеху лінію, на якій здійснювався розлив води у пляшки з етикетками мінеральної води «Боржомі». Кваліфікуйте дії ТОВ «Мінеральні води-7» та його посадових осіб. Які органи уповноважені притягати за вчинення зазначених дій до відповідальності? Яка відповідальність передбачена за подібні дії?

4. Омельченко А., будучи комерційним директором АТ «Оксамит», яке займається продажем будівельної техніки, під час професійної виставки домовилось з Климентом С., що є начальником відділу маркетингу ПП «СпецБудТехніка», про наступне. Клименко С. погодився направляти потенційних покупців, яких він буде знаходити під час своєї роботи, для укладання договорів поставки до ПП «СпецБудТехніка», яке має асортимент продукції дуже схожий з АТ «Оксамит». Кваліфікуйте дії згаданих вище осіб. Яка відповідальність передбачена за подібні дії?

5. На сесії Лозівської районної ради Харківської області було прийнято рішення про виділення з місцевого бюджету 1млн.грн. для закупівлі послуг з літнього оздоровлення дітей з малозабезпечених родин району. При цьому, з метою підтримки місцевих дитячих таборів було зроблене застереження,

згідно якого районний відділ сім'ї та молоді повинен укласти договори на літній відпочинок виключно з місцевими таборами. Дитячий табір «Зірка», розташований у сел.Гурзуф (Автономна Республіка Крим), з рішенням сесії місцевої ради не погодився. Надайте консультацію щодо можливих шляхів захисту його інтересів, а також щодо видів юридичної відповідальності, до яких може бути притягнуто посадових осіб чи органи місцевого самоврядування та місцеві органи державної влади?

6. До Територіального органу АМК надійшло звернення ТОВ «Гранкар'єр», у якому йшлося про порушення його прав діями місцевого газопостачальницького підприємства, яке відмовилось укласти з ТОВ договір постачання газу, пославшись на невеликі обсяги газу, які буде споживати ТОВ. З метою перевірки звернення, орган АМК направив до газопостачальницького підприємства запит про надання інформації з порушеного питання протягом 10 днів. Однак у відповідь замість запитуваної інформації орган АМК отримав відмову надати інформацію, обґрунтовану тим, що підприємство не є монополістом у даному регіоні, а тому не підконтрольне органам АМК. Які правові наслідки для газопостачальницького підприємства буде мати така відмова?

Питання для самоконтролю:

1. Який орган здійснює управління у сфері захисту економічної конкуренції? Які його основні завдання?
2. За яких умов становище суб'єкта господарювання визнається монопольним?
3. У чому виявляється зловживання монопольним становищем?
4. У чому виявляються узгоджені дії суб'єктів господарювання?
5. Які дії органів державної влади та місцевого самоврядування визнаються антиконкурентними?
6. Що таке недобросовісна конкуренція? Наведіть приклади її проявів.
7. Що таке концентрація суб'єктів господарювання?
8. За яких умов суб'єкти господарювання повинні отримувати дозвіл на здійснення концентрації? Які державні органи уповноважені видавати такі дозволи?
9. Які види санкцій застосовуються у разі порушення законодавства у сфері захисту економічної конкуренції?

Семінар 10. Державний нагляд (контроль) у сфері підприємницької діяльності /2 год./

1. Поняття та загальні засади здійснення державного нагляду (контролю)
2. Контролюючі органи, їх повноваження
3. Засоби нагляду (контролю)
4. Перевірки: види, підстави, порядок здійснення
5. Валютний контроль

Законодавство: 1, 2, 8, 21, 28, 33, 77, 83, 132, 157

1. До АТ «Вишгородський механічний завод» надійшов запит податкової міліції Вишгородської державної податкової інспекції такого змісту:

«На підставі п.20.1.6 ст. 20, п.73.5 ст. 73 Податкового кодексу та ст. 11 Закону України «Про міліцію» просимо директора і головного бухгалтера терміново надати письмові пояснення та копії документів, що підтверджують проведення господарських операцій з ТОВ «Волошка» (код ЄДРПОУ 01020304) за період жовтень-грудень 2011р.»

Чи є податкова міліція контролюючим органом? Чи правомірний запит податкової міліції подібного змісту? Які вимоги до оформлення правомірного запиту податкової міліції? Надайте консультацію АТ «Вишгородський механічний завод» щодо можливого варіанту відповіді на даний запит.

2. Між ТОВ «Перлина» (Україна) та Корпорацією «Інтер-Системз» (Великобританія) укладено контракт поставки металопрокату українського виробництва. В якості авансу Корпорація перерахувала на банківський рахунок Товариства згідно умов укладеного контракту грошові кошти в сумі 3млн.грн. Обслуговуючий Товариство український банк заявив, що отриманням такого платежу Товариство порушило вимоги валютного законодавства.

Чи обґрунтована заява банку? Які функції виконує український банк у зазначених правовідносинах? Назвіть повноваження банку і відповідальність учасників зовнішньоекономічного контракту (у разі наявності правопорушень з їх боку).

3. У лютому 2012р. до ТОВ «Фітнес-комплекс» прийшов працівник місцевого органу державного пожежного нагляду з метою проведення планової перевірки спортивних залів, де проводились заняття з аеробіки, шейпінгу та інших видів аеробіки з групами дітей шкільного віку, молоді та дорослих. Директор Товариства відмовилась допустити працівника держпожнагляду до перевірки, посилаючись на мораторій на проведення планових перевірок суб'єктів малого підприємництва. Чи права директор Товариства?

4. З метою перевірки факту проведення господарської операції (укладення та виконання договору поставки будівельних матеріалів), яка датується згідно документів обліку покупця - ПП «Волошка» (м. Бердичів) вереснем 2010р., ДПІ м. Бердичіва надіслала запит до ДПІ м. Берегово щодо проведення зустрічної звірки по підприємству-постачальнику ПП «Смерека». Під час проведення звірки з'ясувалось, що ПП «Смерека» ліквідувалось (виключене з Єдиного державного реєстру) у березні 2011р., однак до архіву первинні документи, які підтверджують правильність нарахування та сплати податків, не передало.

Чи встановлено обов'язок платника податків у разі ліквідації передавати свої первинні документи на зберігання до архіву? Який державний орган повинен контролювати виконання такого обов'язку? Яку відповідальність передбачено за невиконання цього обов'язку? Хто із даного завдання може бути притягнутий до такої відповідальності?

5. За зовнішньоекономічним контрактом поставки відеотехніки, укладеним з постачальником - компанією «DDF» (Великобританія) 14 серпня 2011 року, ТОВ «Торговий дім» (Україна) перерахувало 21 серпня 2011 року попередню оплату в сумі 300 тис. фунтів стерлінгів. За умовами контракту поставка товару повинна бути здійснена протягом 80 днів з моменту отримання попередньої оплати. Станом на 03.03.2012р. товар українською компанією отриманий не був.

Чи має місце порушення валютного законодавства з боку ТОВ «Торговий дім»? Якщо так, то які заходи відповідальності до нього можуть бути застосовані? Який державний орган уповноважений застосовувати заходи відповідальності за порушення строків проведення розрахунків в іноземній валюті?

6. В один із днів, коли інспектори районної ДПП проводили на підприємстві «Іскра» планову документальну виїзну перевірку, до адміністративної будівлі підприємства прийшли працівники податкової міліції цієї ж ДПП і стали вимагати їх допустити для забезпечення проведення зазначеної документальної перевірки. Чи законні вимоги працівників податкової міліції?

Питання для самоконтролю:

1. Які основні засади державного контролю у підприємницькій діяльності?
2. На які види відносин, що виникають під час здійснення контролю, не поширюється дія ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007р.?
3. Назвіть основні засади проведення перевірок суб'єктів підприємницької діяльності.
4. Які права мають суб'єкти підприємницької діяльності під час проведення перевірок їх діяльності?
5. Чи вправі суб'єкт підприємницької діяльності не допустити посадових осіб контролюючого органу до проведення перевірки? За яких умов?
6. Які правові наслідки безпідставного (неправомірного) недопущення суб'єктом підприємницької діяльності посадових осіб податкової інспекції до проведення його перевірки?
7. Яка періодичність проведення перевірок суб'єктів підприємницької діяльності?
8. З якою метою постановами КМУ затверджуються Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у тій чи іншій сфері?

9. Назвіть суб'єктів валютного контролю в Україні.

Семінар 11. Правове регулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Загальні положення про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності
2. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, ознаки, принципи, функції, підстави та межі
3. Господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування
4. Адміністративно-господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування
5. Адміністративна відповідальність у сфері підприємницької діяльності
6. Кримінальна відповідальність у сфері підприємницької діяльності

Законодавство: 2, 3, 7, 8, 11, 27, 66, 81, 97

Література: 3, 4, 11

Акти судових органів: 10, 12, 13

Завдання:

1. ПП «Стар-Майстер» за договором купівлі-продажу цінних паперів придбало у лютому 2011 року простий вексель номінальною вартістю 5млн.грн. за 4,5млн. грн. у ТОВ «Стандарт-Престиж», яке, у свою чергу, отримало зазначений вексель у січні 2011 року в якості оплати заборгованості за виконані ним будівельні роботи від замовника АТ «Енергоприлад». При цьому договір будівельного підряду передбачав виключно грошову форму розрахунків.

Визначте, які із названих підприємств порушили законодавство в частині обігу цінних паперів? Яку відповідальність вони можуть нести за вчинені порушення? Які органи державної влади уповноважені на застосування заходів відповідальності?

2. ТОВ «Перша Київська Будівельна компанія» здійснювало будівництво багатоквартирного житлового будинку. Під час перевірки будівництва з'ясувалось, що застосовуються металопластикові конструкції (вікна, двері), які підлягають обов'язковій сертифікації, але не пройшли її.

Назвіть орган, уповноважений здійснювати такі перевірки. Визначте вид відповідальності, до якої за допущене правопорушення має притягатись будівельна організація та/або її посадові особи. Якими нормативними актами вона передбачена?

3. В результаті ухилення від виконання зобов'язань ПП Іванковського Л.І. по перевезенню туристів на замовлення ТОВ «Турагенція «Всесвіт», останнє понесло матеріальні збитки у вигляді виплачених кожному туристу (30 чоловік) штрафних санкцій у розмірі 300грн., а також неотримання прибутку (100грн з кожного туриста) через вимушену відміну екскурсії та повернення

коштів туристам. Крім цього, була заподіяна моральна шкода, що виражалась у зниженні ділової репутації Турагенції. Це стало підставою для звернення останньої до суду з позовом про стягнення вартості оплачених, але не наданих транспортних послуг у сумі 3000грн., передбаченого договором за ненадання послуг перевізником штрафу у розмірі 50000грн., збитків у сумі 12000грн., а також моральної шкоди у сумі 25000грн.

Визначте підсудність та вид судочинства, в порядку якого буде розглядатись дана справа. Дайте аналіз обґрунтованості вимог Турагенції з посиланням на відповідні норми чинного законодавства. Визначте вид відповідальності ПП Іванковського Л.І., а також проаналізуйте її підстави.

4. Інспекція цін за результатами перевірки застосувала до магазину № 13 штраф у розмірі 14000,0грн., що дорівнює розміру виручки від продажу продуктів, націнка на які перевищувала гранично допустиму, а також винесла рішення про стягнення в дохід місцевого бюджету всієї виручки від продажу таких продуктів. Магазин добровільно рішення інспекції у встановлений термін не виконав.

Визначте вид відповідальності та санкцій, застосованих до магазину. Складіть алгоритм подальших дій магазину у разі його незгоди із прийнятим рішенням, а також алгоритм дій інспекції по забезпеченню виконання прийнятого нею рішення.

5. ТОВ «Метангазавто» має автопарк, що складається з 18 вантажних автомобілів та 6 автобусів, якими надаються послуги перевезення вантажів та груп людей в межах України. За 2011 рік в результаті надання таких послуг Товариство отримало 4,3млн.грн. від перевезення вантажів та 0,5млн.грн. від перевезення людей. Жодних ліцензій Товариство не має, оскільки вважає, що необхідність їх отримання на перераховані види діяльності була скасовано законом у грудні 2010р.

Чи може Товариство здійснювати зазначені види діяльності без ліцензії? Якщо ліцензія потрібна, то до яких видів відповідальності може бути притягнуте Товариство та/чи його посадові особи, засновники (учасники)? Назвіть органи, уповноважені проводити перевірку дотримання Товариством вимог законодавства щодо наявності ліцензії на той чи інших вид господарської діяльності. Назвіть органи, уповноважені приймати рішення про застосування заходів відповідальності (у разі можливості їх застосування).

6.ПП «Семафор» налагодило виробництво господарських товарів із пластмаси. В перший рік своєї діяльності, з метою зменшити витрати, підприємство не оформлювало трудові відносини з більшістю своїх працівників, виплачуючи їм заробітну плату неофіційно. В результаті цього ПП «Семафор» не сплатило податок з доходів фізичних осіб у сумі 310тис.грн. та єдиний соціальний внесок у сумі 675тис.грн.

Визначте види відповідальності, до якої може бути притягнуто ПП «Семафор» та/чи його посадових осіб.

7. Житомирським територіальним управлінням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку під час розгляду у жовтні 2012р. скарги акціонера на дії ПАТ «Кондитерська фабрика «Житомирські ласощі» було виявлено факт ненадання АТ відповіді на запит акціонера про розмір нарахованих дивідендів, який ним було надіслано Товариству 01 червня 2012р. За вчинення даного правопорушення на ринку цінних паперів у листопаді 2012р. було накладено штраф на голову правління ПАТ Іваницького В.С. в сумі 1700грн. та штраф на ПАТ «Кондитерська фабрика «Житомирські ласощі» в сумі 17000,0грн.

До яких видів відповідальності (санкцій) відносяться накладені штрафи? Дайте оцінку правомірності їх застосування.

Питання для самоконтролю:

1. Сформулюйте правило вирішення спору у разі неоднозначного тлумачення норми права. В якому нормативно-правовому акті воно закріплено?
2. Які загальні строки давності застосування до суб'єктів підприємницької діяльності адміністративно-господарських санкцій? В якому нормативно-правовому акті їх закріплено?
3. Назвіть приклади особливих строків давності застосування до суб'єктів підприємницької діяльності адміністративно-господарських санкцій? В яких нормативно-правових актах їх закріплено?
4. Назвіть строки притягнення посадових осіб суб'єктів підприємницької діяльності до адміністративної відповідальності. В якому нормативно-правовому акті їх закріплено?
5. Які умови застосування оперативного-господарських санкцій?
6. В чому відмінність адміністративно-господарських санкцій та адміністративної відповідальності?

Семінар 12. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, у сфері підприємницької діяльності /2 год./

1. Фінансовий моніторинг: поняття, мета здійснення, види
2. Правова база здійснення фінансового моніторингу в Україні
3. Суб'єкти фінансового моніторингу
4. Об'єкти фінансового моніторингу
5. Порядок здійснення фінансового моніторингу
6. Відповідальність за порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

Законодавство: 31, 105-108, 144, 145

Завдання:

1. ТОВ «Світ автомобілів» здійснює роздрібну торгівлю автомобілями іноземного виробництва. Більша частина автомобілів придбається за готівку, яка становить суму, що перевищує в еквіваленті 20 тис. доларів США.

Чи повинно Товариство здійснювати фінансовий моніторинг проведення таких операцій? Якщо так – то в якості якого суб'єкта фінансового моніторингу? Які дії повинно вчинити Товариство для виконання вимог ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»?

2. До агенції нерухомості «Благовіст» звернувся громадянин Вірменії з проханням підібрати для нього у передмісті Києва житловий будинок площею близько 600 кв.м. Ринкова вартість такого будинку близько 7 млн. грн.

Чи підпадає така операція під фінансовий моніторинг? Чи повинна Агенція проводити процедуру ідентифікації клієнта? В якому порядку? Які штрафні санкції може понести Агенція у разі ігнорування норм ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»? Який державний орган уповноважений здійснювати контроль за виконання агенцією функцій суб'єкта первинного фінансового моніторингу?

3. ТОВ «Нептун» звернулося до банку із заявою про відкриття банківського рахунку. Працівники банку запропонували директору Товариства заповнити анкету клієнта з метою проведення ідентифікації. Товариство відмовилося надавати додатку інформацію, вважаючи такі вимоги працівників банку неправомірними.

Дайте правову оцінку діям працівників банку та Товариства. Які правові наслідки відмови ТОВ «Нептун» надати інформацію для його ідентифікації?

4. ЮФ «Кулагін та партнери» під час надання послуг юридичного обслуговування своєму постійному партнеру – Будівельній компанії «Основа» супроводжувала укладення нею договору придбання нею контрольного пакета акцій (61%) АТ «Завод залізобетонних конструкцій».

Чи підпадає надання Юридичною фірмою юридичного супроводу зазначеної угоди під дію ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»? Чи має значення для відповіді на це запитання вартість угоди придбання чи факт надання таких послуг постійному клієнту?

5. До ЮК «Паритет», яка спеціалізується на наданні захисту у кримінальних справах про вчинення господарських злочинів, звернулися обвинувачені в ухиленні від сплати податків в особливо великих розмірах посадові особи ПАТ «Золото України». Розмір гонорару ЮК «Паритет» у даній справі становив 200 тис. грн. і оплачувався авансом у повному розмірі в готівковій формі.

Чи зобов'язана ЮК у такій ситуації здійснювати фінансовий моніторинг та повідомляти Спеціально уповноважений орган про свої підозри? Якщо так – то яких операцій?

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення фінансового моніторингу та назвіть його види.
2. Що є об'єктом фінансового моніторингу?
3. Який державний орган є Спеціально уповноваженим органом з питань фінансового моніторингу?
4. Які державні органи є суб'єктами державного фінансового моніторингу?
5. Назвіть суб'єктів первинного фінансового моніторингу, в т.ч. спеціально визначених.
6. Які вимоги до організації здійснення фінансового моніторингу на підприємстві, яке реалізує товари (роботи, послуги) за готівку на суму, що перевищує встановлений законом вартісний критерій?
7. Який вартісний критерій операцій з готівкою, що підлягає первинному фінансовому моніторингу?
8. В яких випадках фінансова операція може бути зупинена? За чийм рішенням?
9. В яких випадках суб'єкт первинного фінансового моніторингу може відмовити у здійсненні фінансової операції? Чи несе він у такому разі відповідальність перед суб'єктом господарювання, в т.ч. за можливо спричинені збитки?
10. Які види санкцій можуть бути застосовані до юридичної особи та її посадових осіб у разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків зі здійснення фінансового моніторингу?

Семінар 13. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності /4 год./

1. Адміністративно-правовий захист
2. Нотаріальний захист
3. Судовий захист
4. Захист третейськими судами
5. Захист міжнародним комерційним арбітражем

Законодавство: 1, 2, 5, 6, 11, 40, 58-60, 67

Акти судових органів: 7, 8, 10

Література: 3, 4, 53, 55, 56

Завдання:

1. ТОВ «Мануфактура Лисицького» не погодилось з рішенням районної ДП, прийнятим за результатами проведеної перевірки правильності обчислення податків, вважаючи необґрунтованими донараховані суми податків та застосовані штрафні санкції. Складіть алгоритм дій Товариства по адміністративному та судовому захисту своїх прав.

2. АТ «Облгаз» займає монопольне положення в області на ринку постачання газу населенню. Користуючись безальтернативністю своїх послуг «Облгаз» поставив вимогу всім споживачам оплачувати послуги

своїх працівників, які здійснюють періодичні перевірки справності газового обладнання. Така позиція Облгазу спричинила велику кількість скарг на його дії, що були спрямовані до територіального органу Антимонопольного комітету. Розгляд скарг підтвердив факт зловживання Облгазом монопольним становищем. Однак Облгаз з цим не погодився і взагалі відмовився надати інформацію про обсяги свого доходу від надання послуг. У зв'язку з цим органом АМК було винесено рішення про накладення на Облгаз штрафу у розмірі 10 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Облгаз вирішив оскаржити до суду застосування до нього штрафних санкцій. Визначте підсудність даної категорії справ. Чи можливе оскарження рішень органів АМК в адміністративному порядку?

3. У липні 2012 р. працівники Київського обласного управління охорони навколишнього природного середовища провели перевірку ТОВ «Техноком» і виявили факт видобування Товариства прісної підземної води з належної йому артезіанської свердловини без наявності дозволу на спеціальне водокористування. Було складено припис, яким зобов'язано Товариство протягом 90 днів отримати зазначений дозвільний документ. У вересні 2012 р. до Товариства надійшов припис районної прокуратури, в якому вимагалось сплатити нараховані прокуратурою збитки за використання водних ресурсів без дозволу на спеціальне водокористування у сумі 23 тис. грн.

Чи відповідає припис прокуратури вимогам чинного законодавства? Якщо ні – у який спосіб ТОВ «Техноком» зможе захистити свої права від незаконного припису органів прокуратури?

4. Яку із нижченаведених ситуацій можна кваліфікувати як приклад нотаріального захисту інтересів СПД:

а) нотаріус, перевіряючи повноваження представників СПД, які вирішили укласти договір купівлі-продажу нерухомого майна, виявив, що Довіреність, на підставі якої діяв один з представників, не внесена до Реєстру довіреностей; у зв'язку з чим відмовив у посвідченні правочину купівлі-продажу;

б) нотаріус посвідчує справжність підписів директора та головного бухгалтера ТОВ на банківських картках із зразками підписів;

в) нотаріус вчинив виконавчий напис на договорі оренди нерухомого майна, укладеного між двома СПД?

5. Приватний нотаріус Микитенко Ю.В. відмовила ТОВ «Інтерсервіс» у вчиненні виконавчого напису на нотаріально посвідченому договорі позики. В якому порядку Товариство може захистити свої права, якщо вважає відмову нотаріуса неправомірною?

6. На користь угорської компанії «ІнтерКо» Стокгольмський суд виніс рішення про стягнення з українського ТОВ «Вишневий садочок» збитків, завданих невиконанням договору поставки в сумі 2,5 млн. євро. Добровільно українське підприємство судові рішення не виконувало вже більше року.

Проконсультуйте угорську компанію «ІнтерКо» щодо можливих способів захисту її майнових інтересів в Україні. Визначте юрисдикцію даної справи.

7. Які з нижченаведених спорів не можуть бути передані СПД на розгляд третейського суду:

а) про стягнення оплати за договором поставки оргтехніки, укладений між ПП «ІнтерКом» та Управлінням праці і соціальної політики;

б) про стягнення збитків, заподіяних зіткненням джерел підвищеної небезпеки;

в) про визнання прав власності на будівлю магазину?

8. Завод гумових виробів розробив та випустив серію дитячих іграшок, які сподобались споживачам і стали користуватись великим попитом. Згодом в магазинах почали з'являтися аналогічні на вигляд іграшки, але в іншій упаковці, на якій було зазначено інформацію про іншого виробника. Дайте консультацію Заводу гумових виробів щодо можливих шляхів захисту своїх інтересів в адміністративному порядку.

Питання для самоконтролю:

1. В яких формах може здійснюватись захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності?
2. В чому полягає нотаріальний захист інтересів суб'єктів підприємницької діяльності?
3. Які строки звернення суб'єктів господарювання до адміністративного суду за захистом своїх прав?
4. Наведіть приклади захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності Конституційним Судом України.
5. В якому порядку створюється постійно діючий третейський суд?
6. Які категорії спорів, що можуть виникати під час здійснення підприємницької діяльності, невідомі третейським судам?

IV. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета і завдання самостійної роботи

Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням матеріалів періодичних видань, наукових праць, монографій з окремих питань дисципліни.

Важливою складовою самостійної роботи студентів є виконання індивідуальних робіт.

Виконання індивідуальних робіт має на меті:

- закріплення знань теоретичного курсу;
- напрацювання вмінь аналітично мислити, аналізувати норми законодавства, у т.ч. колізійні;
- набуття навичок застосування норм чинного законодавства при вирішенні конкретної практичної ситуації з урахуванням набутих теоретичних знань та знань судової практики.

Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів здійснюється за наступними напрямками.

I. Підготовка відповідей на теоретичні питання семінарських занять (перелік питань наведений у планах семінарських занять).

II. Виконання практичних завдань до семінарських занять (умови завдань наведені у планах семінарських занять).

III. Підготовка доповідей на наступні теми:

Семінарське заняття 1:

1. Особливості підприємницького права як галузі права.
2. Звичай ділового обороту у регулюванні підприємницької діяльності.
3. Свобода підприємницької діяльності: зміст та значення.

Семінарське заняття 2:

1. Ознаки суб'єкта підприємницької діяльності.
2. Організаційно-правові форми юридичних осіб у контексті ЦК та ГК України: порівняльний аспект.
3. Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців.

Семінарське заняття 3:

1. Модельний статут підприємства: поняття, значення, особливості застосування.
2. Поняття, значення та основні засади дії Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
3. Декларація про відповідність матеріально-технічної бази суб'єкта підприємницької діяльності: поняття, значення механізм дії.

Семінарське заняття 4:

1. Основні етапи здійснення процедури ліквідації юридичної особи.
2. Підстави порушення справи про банкрутство.
3. Основні засади дії принципу мовчазної згоди на етапі припинення суб'єкта підприємницької діяльності.

Семінарське заняття 5:

1. Регуляторна діяльність: поняття, мета і принципи.
2. Відмінності інститутів ліцензування та патентування.
3. Валютний контроль: поняття та особливості здійснення.

Семінарське заняття 6:

1. Господарський договір: поняття та основні ознаки.
2. Недійсність господарських договорів: поняття, основні види та правові наслідки.
3. Особливості правового регулювання збитків за Цивільним та Господарським кодексами.

Семінарське заняття 7:

1. Розвиток законодавства про державні закупівлі в Україні (основні етапи).
2. Критерії, за якими визначається необхідність проведення державних закупівель у відповідності із ЗУ «Про здійснення державних закупівель».
3. Уповноважений орган у сфері здійснення державних закупівель: поняття, функції, повноваження.
4. Захист прав та інтересів учасників державних закупівель: процедури, порядок здійснення.

Семінарське заняття 8:

1. Основні напрямки державної політики створення сприятливих умов для залучення інвестицій в економіку України.
2. Система гарантій для іноземних інвесторів за законодавством України.

Семінарське заняття 9:

1. Антиконтурентні дії органів державної влади та місцевого самоврядування: поняття та прояви.
2. Узгоджені дії суб'єктів господарювання: поняття, випадки визнання їх антиконкурентними, умови їх правомірного здійснення.
3. Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності від зловживань монопольним становищем іншими суб'єктами господарювання.

Семінарське заняття 10:

1. Сфера дії ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007р.
2. Основне правило вирішення спору у разі неоднозначного тлумачення норми права: зміст та випадки застосування.

Семінарське заняття 11:

1. Співвідношення адміністративної відповідальності та адміністративно-господарських санкцій за порушення у сфері підприємницької діяльності.
2. Значення вини суб'єкта підприємницької діяльності у вирішенні питання про притягнення його до господарсько-правової відповідальності.

Семінарське заняття 12:

1. Фінансовий моніторинг: поняття, види та мета здійснення.
2. Місце суб'єктів підприємницької діяльності в системі фінансового моніторингу.
3. Можливі санкції за невиконання чи неналежного виконання обов'язків зі здійснення фінансового моніторингу.

Семінарське заняття 13:

1. Суть нотаріального захисту інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Медіація як спосіб позасудового розв'язання конфліктів суб'єктів підприємницької діяльності.
3. Переваги вирішення спорів між суб'єктами підприємницької діяльності в міжнародних комерційних арбітражних судах.

IV. Виконання індивідуального завдання, яке є творчою самостійною роботою по аналізу останніх змін чинного законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність, та їх можливого впливу (позитивного і негативного) на здійснення підприємницької діяльності (тематика індивідуальних завдань наведена у розділі IV).

V. Індивідуальні консультації з викладачем по мірі появи питань в межах курсу підприємницького права, які цікаві тому чи іншому студенту і відповіді на які він не знайшов під час самостійної роботи чи не почув на лекційних заняттях.

Форми контролю

Форми контролю результатів самостійної роботи різноманітні і встановлюються для кожного виду самостійної роботи, а саме:

за підготовкою відповідей на теоретичні питання семінарських занять – опитування, проведення тестів, контрольної роботи;

за виконанням практичних завдань до семінарських занять – шляхом опитування, вибіркової перевірки письмових конспектів вирішення завдань;

за підготовкою доповідей на окремі теми – шляхом перевірки написаних тез та заслуховування повних доповідей;

за виконанням індивідуального завдання – шляхом перевірки письмових робіт.

Обсяг самостійної роботи

№	Напрямок самостійної роботи	Кількість годин
1.	Підготовка відповідей на теоретичні питання семінарських занять	62
2.	Виконання практичних завдань до семінарських занять	76
3.	Підготовка доповідей на завдану тему	10
4.	Виконання індивідуального завдання (творчої самостійної роботи) – аналіз останніх змін чинного законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність, та їх можливого впливу (позитивного і негативного) на здійснення підприємницької діяльності.	15
5.	Індивідуальні консультації з викладачем	5
	ВСЬОГО	168

V. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання виконується у формі самостійної творчої роботи з аналізу останніх змін до чинного законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність, та їх можливого впливу (позитивного і негативного) на здійснення підприємницької діяльності.

Індивідуальне завдання має практичне спрямування та носить творчий, дослідницький характер.

Загальний обсяг – не більше 4 сторінок (Times New Roman, 12, одинарний інтервал). Форма здачі – письмова, у встановлений викладачем термін на кафедрі галузевих правових наук. За кожен день затримки оцінка знижується на 1 бал. У разі виявлення схожості робіт оцінку «0 балів» отримують всі їх власники (без встановлення автора та плагіатора).

Тематика творчих завдань уточнюється кожного року з урахуванням стану нормотворчості в галузі підприємницького права в Україні.

Тематика творчих завдань

1. Аналіз змін у нормативному регулюванні процедури державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, внесених протягом останнього року, а також їх впливу (позитивного та/чи негативного) на здійснення підприємницької діяльності.
2. Аналіз змін у нормативному регулюванні процедури державної реєстрації припинення суб'єктів підприємницької діяльності, внесених протягом останнього року, а також їх впливу (позитивного та/чи негативного) на здійснення підприємницької діяльності.
3. Аналіз змін у нормативному регулюванні дозвільної системи у сфері господарської діяльності, внесених протягом останнього року, а також їх впливу (позитивного та/чи негативного) на здійснення підприємницької діяльності.
4. Аналіз змін у нормативному регулюванні ліцензування окремих видів господарської діяльності, внесених за останні шість місяців, а також їх впливу (позитивного та/чи негативного) на здійснення підприємницької діяльності.

VI. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Мета контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань студентів з відповідних розділів дисципліни.

Рівень знань оцінюється в балах по кожному із передбачених видів практичних завдань окремо:

- володіння теоретичним матеріалом;
- розв’язання тестів;
- доповіді за запропонованою тематикою;
- розв’язання практичних завдань-ситуацій (кейсів).

Згідно Положення про рейтингову систему оцінювання знань, затвердженого наказом Президента НаУКМА від 13.04.2010р. № 177, поточний рейтинг студента розраховується як сума балів за всіма видами практичних завдань (плюс показники відвідування семінарських занять) нараховується протягом триместру.

Оцінювання успішності на семінарах враховує як ступінь підготовленості до семінару (тобто опрацювання лекційного матеріалу, відповідних джерел літератури), так і активність студента під час обговорення та розв’язання навчальних завдань.

Письмові роботи складені з урахуванням абсолютного мінімуму, який має засвоїти кожен студент із відповідної теми (сукупності тем).

Індивідуальне завдання (письмова творча самостійна робота) покликане виявити вміння студента аналітично мислити, аналізувати норми законодавства, у т.ч. колізійні, застосовувати теоретичні знання та знання судової практики при вирішенні завдання. Виявлення в роботі студента плагіату призводить до виставлення оцінки «неприйнятно».

Форми контролю та визначення рейтингу

№ з/п	Вид контролю	Термін	Максимальна кількість балів
Осіnnий семестр			
1	Успішність на семінарах	Протягом семестру	30
2	Письмовий тест № 1	Семінар № 2	8
3	Письмовий тест № 2	Семінар № 3	8
4	Письмовий тест № 3	Семінар № 4	8
5	Письмовий тест № 4	Семінар № 5	8
6	Письмовий тест № 5	Семінар № 6	8
7	Залік (письмовий тест)	Заліково-екзаменаційна сесія	30
	Разом		100 балів
Весняний семестр			
8	Успішність на семінарах	Протягом семестру	30
9	Письмовий тест № 6	Семінар № 7	5
10	Письмовий тест № 7	Семінар № 9	5
11	Самостійна письмова робота	Семінар № 10	10

12	Письмовий тест № 8	Семінар № 11	5
13	Письмовий тест № 9	Семінар № 13	5
14	Залік (письмовий тест)	Заліково-скзаменаційна сесія	40
	Разом		100 балів

1. Облік успішності на семінарах враховує як ступінь підготовленості до семінару (тобто опрацювання лекційного матеріалу, відповідних джерел літератури), так і активність студента під час обговорення та розв'язання навчальних завдань.
2. Письмові роботи (тести № 1-9, самостійна письмова робота, підсумкові тести) складені з урахуванням абсолютного мінімуму, який має засвоїти кожен студент із відповідної теми (сукупності тем). Розмови під час написання письмових робіт, що виконуються під час аудиторних занять, штрафуються зменшенням кількості балів наполовину від максимально можливих.
3. Самостійна письмова робота покликана виявити вміння студента аналітично мислити, аналізувати норми законодавства, у т.ч. колізійні, застосовувати теоретичні знання та знання судової практики при вирішенні завдання. Виявлення в роботі студента плагіату призводить до виставлення оцінки «неприйнятно».
4. Підсумковий контроль

Принципи побудови базових знань

Базовими вважаються знання, що у сукупності презентують усі основні розділи дисципліни. Формування базових завдань не є стандартним, тобто потребує від студента не лише запам'ятовування вивченого матеріалу, а й певного ступеня його кількісного, якісного та аналітичного мислення з метою виведення відповідних висновків, що заохочується призначенням відповідної кількості балів.

Мета контролю

З'ясування ступеня опанування студентом навчальної дисципліни в цілому, тобто загальних можливостей орієнтування в основних поняттях правового регулювання підприємницького права та інших питаннях, що з цим пов'язані, з метою визначення відповідної кількості балів (навчального рейтингу) та підсумкової оцінки.

Вимоги контролю

1. Мати чітке загальне уявлення про основні поняття підприємницького права

2. Знати базовий матеріал, наведений у лекціях та семінарах: поняття, особливості правового статусу різних суб'єктів підприємницької діяльності, особливості правового режиму належного їм майна, основні засади державного регулювання підприємницької діяльності, особливості договірних господарських відносин, економічної конкуренції, здійснення інвестиційної діяльності, участі суб'єктів підприємницької діяльності в державних закупівлях, а також у правовідносинах, що складаються з приводу протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, основні засади здійснення державного нагляду (контролю), відповідальності та захисту суб'єктів підприємницької діяльності тощо.
3. Вміти оперувати нормативним матеріалом та теоретичними знаннями, використовувати їх в інших навчальних дисциплінах.
4. Уміти орієнтуватися в правових аспектах регулювання підприємницької діяльності в Україні, проводити ґрунтовний аналіз поставленої практичної проблеми та вказати можливі шляхи її вирішення.

Процедури контролю

Написання студентами самостійної письмової роботи має на меті виявити їх рівень опанування знань теоретичного та нормативного матеріалу з навчальної дисципліни, вміння його застосовувати при вирішенні запропонованої практичної ситуації, робити власні висновки та узагальнення.

Оцінювання виконаних письмових робіт здійснюється з урахуванням ступеня демонстрації студентами вищеперерахованих знань та навичок в межах максимально можливої кількості балів, передбаченої Програмою курсу.

З метою забезпечення однозначності оцінювання і визначення рівня знань студентів, а також документування результатів контролю, поточний та підсумковий контроль здійснюється у формі тестів (поточних та підсумкових).

Тести складаються:

- поточні тести – з 5-8 питань,
- підсумковий тест в осінньому семестрі – з 30 питань,
- підсумковий тест у весняному семестрі – з 40 питань.

Питання, що включаються до тестів, мають закриту форму та охоплюють:

- поточні тести – відповідну тему,
- підсумковий тест в осінньому семестрі– теми, що були вивчені впродовж осіннього триместру;
- підсумковий тест у весняному семестрі – зміст усієї навчальної дисципліни.

Питання тестів передбачають можливість обрання відповідей за такими типами:

- «вибір однієї відповіді з декількох»;
- «вибір декількох відповідей з декількох відповідей».

За правильну відповідь на питання студент отримує один бал.

Для питань типу “декілька відповідей з декількох” застосовується так звана “несувора стратегія оцінювання”, згідно якої якщо обрані не всі правильні відповіді, то за відповідь на це питання студент отримує частку бала, що відповідає кількості правильно обраних відповідей; якщо ж обраний хоча б один невірний варіант відповіді, відповідь на питання вважається неправильною.

За неправильну відповідь або відмову від відповіді студент отримує нуль балів. Всі фактично отримані за правильні відповіді бали підсумовуються і студент отримує сумарний бал за тест.

Питання для підготовки до заліку (осінній семестр)

1. Характеристика галузі підприємницького права
2. Предмет, метод та система підприємницького права
3. Підприємницька діяльність: поняття, ознаки та співвідношення з господарською діяльністю
4. Підприємницька діяльність: поняття, принципи та види
5. Загальна характеристика джерел підприємницького права. Їх класифікація
6. Конституційно-правові засади відносин держави і СПД¹
7. Класифікація СПД
8. Фізична особа-підприємець: правовий статус, переваги та недоліки здійснення підприємницької діяльності підприємцем
9. Обмеження прав фізичних осіб на зайняття підприємницькою діяльністю
10. Обмеження діяльності фізичних осіб-підприємців
11. Загальна характеристика підприємств, їх ознаки та класифікація
12. Характеристика унітарних підприємств. Порівняльна характеристика правового статусу приватного підприємства та фізичної особи-підприємця
13. Порівняльний аналіз різновидів господарських товариств: особливості правового статусу, переваги та недоліки

---

¹ СПД – суб'єкти підприємницької діяльності

14. Характеристика унітарних підприємств. Правовий статус державних та комунальних підприємств
15. Характеристика корпоративних підприємств. Особливості правового статусу товариств з обмеженою відповідальністю
16. Характеристика правового статусу приватного підприємства з двома та більше засновниками
17. Характеристика правового статусу акціонерних товариств
18. Загальна характеристика об'єднань підприємств, їх види
19. Загальна характеристика спільної діяльності
20. Поняття і правове становище холдингових компаній
21. Державна реєстрація СПД: поняття, принципи, значення
22. Порядок проведення державної реєстрації СПД-юридичних осіб
23. Порядок проведення державної реєстрації СПД-фізичних осіб
24. Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності
25. Припинення СПД: поняття, підстави добровільного та примусового припинення
26. Правові та організаційні засади реорганізації СПД
27. Правові та організаційні засади ліквідації СПД
28. Державна реєстрація припинення СПД-юридичної особи
29. Державна реєстрація припинення СПД-фізичної особи
30. Банкрутство СПД як підстава їх припинення (підстави порушення справи про банкрутство, підвідомчість, учасники провадження)
31. Етапи провадження у справі про банкрутство СПД
32. Санація як спосіб запобігання ліквідації СПД: поняття, учасники, процедура здійснення
33. Правове регулювання ліквідаційної процедури в рамках провадження про банкрутство
34. Державне регулювання підприємництва: поняття, значення, основні напрями, правові форми
35. Державна регуляторна політика: поняття, принципи, заходи, повноваження спеціально уповноваженого органу
36. Засоби державного регулювання підприємницької діяльності: загальна характеристика, види
37. Ліцензування: нормативно-правова база, поняття, значення, процедура.
38. Відповідальність за здійснення підприємницької діяльності без ліцензії
39. Сертифікація та стандартизація: поняття, значення, правове регулювання
40. Відповідальність за порушення стандартів, норм і правил
41. Правове регулювання діяльності у сфері державного замовлення
42. Державне регулювання цін, тарифів. Відповідальність за порушення порядку застосування цін
43. Квоти та ліміти як засоби державного регулювання підприємницької діяльності

44. Валютне регулювання в Україні: поняття, завдання, методи, відповідальність за порушення
45. Правове регулювання державної підтримки СПД
46. Поняття та ознаки господарського договору.
47. Укладання, зміна і розірвання господарських договорів
48. Визнання господарських договорів укладеними, неукладеними, недійсними.
49. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань.

Питання для підготовки до заліку (весняний семестр)

1. Характеристика галузі підприємницького права
2. Предмет, метод та система підприємницького права
3. Підприємницька діяльність: поняття, ознаки та співвідношення з господарською діяльністю
4. Підприємницька діяльність: поняття, принципи та види
5. Загальна характеристика джерел підприємницького права. Їх класифікація
6. Конституційно-правові засади відносин держави і СПД
7. Класифікація СПД
8. Фізична особа-підприємець: правовий статус, переваги та недоліки здійснення підприємницької діяльності підприємцем
9. Обмеження прав фізичних осіб на зайняття підприємницькою діяльністю
10. Обмеження діяльності фізичних осіб-підприємців
11. Загальна характеристика підприємств, їх ознаки та класифікація
12. Характеристика унітарних підприємств. Порівняльна характеристика правового статусу приватного підприємства та фізичної особи-підприємця
13. Порівняльний аналіз різновидів господарських товариств: особливості правового статусу, переваги та недоліки
14. Характеристика унітарних підприємств. Правовий статус державних та комунальних підприємств
15. Характеристика корпоративних підприємств. Особливості правового статусу товариств з обмеженою відповідальністю
16. Характеристика правового статусу приватного підприємства з двома та більше засновниками
17. Характеристика правового статусу акціонерних товариств
18. Загальна характеристика об'єднань підприємств, їх види
19. Загальна характеристика спільної діяльності
20. Поняття і правове становище холдингових компаній
21. Державна реєстрація СПД: поняття, принципи, значення
22. Порядок проведення державної реєстрації СПД-юридичних осіб
23. Порядок проведення державної реєстрації СПД-фізичних осіб

24. Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності
25. Припинення СПД: поняття, підстави добровільного та примусового припинення
26. Правові та організаційні засади реорганізації СПД
27. Правові та організаційні засади ліквідації СПД
28. Державна реєстрація припинення СПД-юридичної особи
29. Державна реєстрація припинення СПД-фізичної особи
30. Банкрутство СПД як підстава їх припинення (підстави порушення справи про банкрутство, підвідомчість, учасники провадження)
31. Етапи провадження у справі про банкрутство СПД
32. Санація як спосіб запобігання ліквідації СПД: поняття, учасники, процедура здійснення
33. Правове регулювання ліквідаційної процедури в рамках провадження про банкрутство
34. Державне регулювання підприємництва: поняття, значення, основні напрями, правові форми
35. Державна регуляторна політика: поняття, принципи, заходи, повноваження спеціально уповноваженого органу
36. Засоби державного регулювання підприємницької діяльності: загальна характеристика, види
37. Ліцензування: нормативно-правова база, поняття, значення, процедура.
38. Відповідальність за здійснення підприємницької діяльності без ліцензії
39. Сертифікація та стандартизація: поняття, значення, правове регулювання
40. Відповідальність за порушення стандартів, норм і правил
41. Правове регулювання діяльності у сфері державного замовлення
42. Державне регулювання цін, тарифів. Відповідальність за порушення порядку застосування цін
43. Квоти та ліміти як засоби державного регулювання підприємницької діяльності
44. Валютне регулювання в Україні: поняття, завдання, методи, відповідальність за порушення
45. Правове регулювання державної підтримки СПД
46. Поняття та ознаки господарського договору.
47. Укладання, зміна і розірвання господарських договорів
48. Визнання господарських договорів укладеними, неукладеними, недійсними.
49. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань.
50. Правовий статус суб'єктів підприємницької діяльності як учасників державних закупівель в Україні.
51. Види процедур державних закупівель. Особливості обрання та здійснення
52. Адміністративний та судовий захист учасників державних закупівель.
53. Загальна характеристика інвестиційної діяльності.

54. Поняття інвестицій, їх види. Суб'єкти інвестиційної діяльності.
55. Іноземні інвестиції: поняття, види і форми.
56. Особливості правового статусу іноземного інвестора.
57. Види і форми державного регулювання інвестиційної діяльності.
58. Джерела правового регулювання захисту економічної конкуренції
59. Економічна конкуренція: поняття, функції, державне регулювання
60. Узгоджені антиконкурентні дії СПД: поняття, відповідальність, підстави та порядок отримання дозволу на такі дії
61. Монопольне становище СПД: поняття, можливі випадки зловживання
62. Концентрація СПД. Підстави та порядок її легального здійснення
63. Відповідальність за зловживання монопольним становищем: види, підстави, порядок застосування санкцій антимонопольними органами
64. Недобросовісна конкуренція: поняття, прояви.
65. Правове регулювання діяльності природних монополій
66. Правові засади відповідальності СПД згідно актів антимонопольно-конкурентного законодавства
67. Основні засади державного контролю (нагляду) у підприємницькій діяльності
68. Правовий статус контролюючих органів, їх повноваження
69. Засоби контролю. Перевірки: види, підстави, порядок здійснення
70. Валютний контроль: поняття, суб'єкти, мета та порядок здійснення.
71. Фінансовий моніторинг: поняття, мета здійснення, види, джерела правового регулювання.
72. Місце і роль суб'єктів підприємницької діяльності у здійсненні фінансового моніторингу
73. Порядок здійснення фінансового моніторингу. Об'єкти фінансового моніторингу
74. Відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом
75. Адміністративно-правовий захист прав та інтересів СПД
76. Нотаріальний захист прав та інтересів СПД
77. Захист прав та інтересів СПД в порядку адміністративного та господарського судочинства
78. Захист прав та інтересів СПД третейськими судами
79. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, ознаки, принципи, функції, підстави та межі
80. Господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування
81. Адміністративно-господарські санкції: поняття, види, підстави та особливості застосування

VII. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ, УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Рівень поточних знань студентів оцінюється відповідно до методики рейтингової оцінки, що визначається Положенням про рейтингову систему оцінювання знань, затвердженим наказом Президента НаУКМА від 13.04.2010р. № 177. Сутність методики полягає у визначенні поточного рейтингу студента, що розраховується як сума балів за всіма видами виконуваних завдань з урахуванням показників відвідування семінарських занять і нараджується протягом триместру.

Система балів, які отримує студент у процесі виконання усіх видів навчальних робіт та контрольних заходів наведена у таблиці нижче.

Вид робіт	Кількість	Максимум балів за умови отримання	Разом
Осіnnий семестр			
Відповіді на теретичні питання та розв'язання практичних завдань протягом семінарського заняття	10	30 (середня кількість балів)	30
Виконання письмової роботи (тести)	5	8	40
Сукупний навчальний рейтинг за семестр			70
Весняний семестр			
Відповіді на теретичні питання та розв'язання практичних завдань протягом семінарського заняття	10	30 (середня кількість балів)	30
Самостійна письмова робота	1	10	10
Виконання письмової роботи (тести)	4	5	20
Сукупний навчальний рейтинг за семестр			60

Критерії складання заліку

Завдання для проведення заліку є однакової складності.

Зміст завдань тесту розрахований на письмову підготовку студента протягом двох академічних годин.

Максимальна кількість балів при проведенні заліку в осінньому семестрі становить 30 балів, при проведенні заліку у весняному семестрі – 40 балів.

Критерії оцінки підсумкових знань при складанні заліку наведені в таблиці нижче.

Характеристика відповіді по варіанту	Максимальна кількість балів
Критерії складання заліку (осінній семестр)	
Абсолютно правильна відповідь на одне завдання тесту (30 завдань)	1
ВСЬОГО за залік	30 балів
Критерії складання заліку (весняний семестр)	
Абсолютно правильна відповідь на одне завдання тесту (40 завдань)	1
ВСЬОГО за залік	40 балів

За результатами складання заліку якість підсумкових знань студента оцінюється за рейтинговою системою та трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS згідно таблиці, що наведена нижче.

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої
100-бальної університетської шкали оцінювання
в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS**

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
91 – 100	5 (відмінно)	A (відмінно)
81 – 90	4 (добре)	B (дуже добре)
71 – 80		C (добре)
66 – 70	3 (задовільно)	D (задовільно)
60 – 65		E (достатньо)
30 – 59	2 (незадовільно)	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29		F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996р.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2004р.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012р. № 4495-VI
5. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р.
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005р.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р.
9. Земельний кодекс України від 25.10.2001р.
10. Кодекс про надра від 27.07.1994 р.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р.
- 12.ЗУ «Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції» від 05.07.2012р. № 5091-VI.
- 13.ЗУ «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012р. № 5007-VI.
- 14.ЗУ «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» від 05.06.2012р. № 4901-VI
- 15.ЗУ «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій» від 24.05.2012р. № 4865-VI
- 16.ЗУ «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» від 24.05.2012р. № 4851-VI
- 17.ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо взяття на облік юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 24.05.2012р. № 4839-VI (чинний з 16.12.2012р.)
- 18.ЗУ «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012р. № 4572-VI.
- 19.ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012р. № 4618-VI.
- 20.ЗУ «Про внесення змін до статті 22 Закону України «Про теплопостачання» від 15.03.2012р. № 4521-VI.
- 21.ЗУ «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» від 23.03.2012р. № 4448-VI.
- 22.ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання інвестиційної діяльності у сфері житлово-комунального господарства» від 23.02.2012р. № 4434-
- 23.ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.02.2012р. № 4391-VI.

- 24.3У «Про внесення змін до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (нова редакція) від 22.12.2011р. № 4212-VI.
- 25.3У «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р.
- 26.3У «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедур припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців за їх рішенням» від 19.05.2011 р.
- 27.3У «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» від 19.05.2011 р.
- 28.3У «Про внесення змін до деяких законів України щодо нагляду на консолідованій основі» від 19.05.2011 р.
- 29.3У «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури започаткування підприємництва» від 21.04.2011 р.
- 30.3У «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010р.
- 31.3У «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» в ред. від 18.05.2010р.
- 32.3У «Про акціонерні товариства» від 19.09.2008р.
- 33.3У «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності від 05.04.2007р.
- 34.3У «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006р.
- 35.3У «Про холдингові компанії в Україні» від 15.03.2006р.
- 36.3У «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006р.
- 37.3У «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005р.
- 38.3У «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005р.
- 39.3У «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р.
- 40.3У «Про третейські суди» від 11.05.2004р.
- 41.3У «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003р.
- 42.3У «Про кооперацію» від 10.07.2003р.
- 43.3У «Про фермерське господарство» від 19.06.2003р.
- 44.3У «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003р.
- 45.3У «Про інноваційну діяльність в Україні» від 04.07.2002р.
- 46.3У «Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення випадків ухилення окремих підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)» від 20.12.2001р.
- 47.3У «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001р.
- 48.3У «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність» від 12.07.2001р.
- 49.3У «Про стандартизацію» від 17.05.2001р.

- 50.ЗУ «Про Митний тариф України» від 05.04.2001р. (в ред. ЗУ від 31.05.2007р.)
- 51.ЗУ «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001р.
- 52.ЗУ «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р.
- 53.ЗУ «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000р.
- 54.ЗУ «Про природні монополії» від 20.04.2000р.
- 55.ЗУ «Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами» від 16.03.2000р. № 1547-III
- 56.ЗУ «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та грошових коштів вітчизняного походження» від 17.02.2000р.
- 57.ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999р.
- 58.ЗУ «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998р.
- 59.ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998р.
- 60.ЗУ «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998р.
- 61.ЗУ «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997р.
- 62.ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996р.
- 63.ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996р.
- 64.ЗУ «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996р.
- 65.ЗУ «Про поставки продукції для державних потреб» від 22.12.1995р.
- 66.ЗУ «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994р.
- 67.ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994р.
- 68.ЗУ «Про приватизацію державного майна» від 04.03.1992р. № 2163-XII
- 69.ЗУ «Про антимонопольний комітет України» від 26.11.1993р.
- 70.ЗУ «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993р.
- 71.ЗУ «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 23.01.1993р.
- 72.ЗУ «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992р.
- 73.ЗУ «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14.02.1992р.
- 74.ЗУ «Про товарну біржу» від 10.12.1991р.
- 75.ЗУ «Про господарські товариства» від 19.09.1991р.
- 76.ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991р.
- 77.ЗУ «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991р. (в ред. ЗУ від 01.12.2005р.)
- 78.ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991р.
- 79.ЗУ «Про підприємництво» від 07.02.1991р.
- 80.ЗУ «Про державну податкову службу в Україні» від 14.12.1990р.

81. Декрет КМУ «Про стандартизацію і сертифікацію» від 10.05.1993р.
82. Декрет КМУ «Про довірчі товариства» від 17.03.1993р.
83. Декрет КМУ «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993р.
84. Декрет КМУ «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» від 31.12.1992р.
85. Указ Президента України «Деякі питання діяльності Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва» від 30.03.2012р. № 237/2012.
86. Указ Президента України «Питання реалізації державної політики з контролю за цінами» від 30.03.2012р. № 236/2012.
87. Указ Президента України «Про Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва» від 19.12.2011р. № 1168/2011.
88. Указ Президента України «Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України» від 31.05.2011р. № 634/2011.
89. Указ Президента України «Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 27.04.2011р. № 504/2011
90. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення ефективності реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 21.12.2010р. № 1154/2010
91. Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09.12.2010 № 1085/2010
92. Указ Президента України «Про Раду вітчизняних та іноземних інвесторів» від 01.09.2010р. № 892/2010
93. Указ Президента України «Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг» від 03.07.2009р. № 508/2009
94. Указ Президента України «Про стимулювання розвитку підприємницької діяльності в умовах світової фінансової кризи» від 22.06.2009р. № 466/2009
95. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998р.
96. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» від 03.09.2007р. № 816/2007
97. Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм по регулюванню обігу готівки» від 12.06.1995р. № 436/95
98. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» від 18.07.2012р. № 684.

99. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій» від 18.07.2012р. № 650.
100. Постанова КМУ «Деякі питання державної реєстрації іноземних інвестицій» від 20.06.2012р. № 555.
101. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності» від 08.02.2012р. № 237.
102. Постанова КМУ «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» від 11.04.2011 № 384.
103. Постанова КМУ «Про затвердження переліку платних побутових послуг, на провадження діяльності з надання яких придбавається торговий патент» від 29.12.2010р. № 1258.
104. Постанова КМУ "Про затвердження Порядку продажу у 2010 році земельних ділянок несільськогосподарського призначення на земельних торгах" від 02.09.2010 р. № 805.
105. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання суб'єктами господарювання, підприємствами, установами, організаціями, що не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу, інформації на запит Державного комітету фінансового моніторингу» від 30.08.2010 р. № 775.
106. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання органами державної влади інформації про фінансові операції до Державного комітету фінансового моніторингу» від 25.08.2010р. № 759.
107. Постанова КМУ «Деякі питання організації фінансового моніторингу» від 25.08.2010р. № 747.
108. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання державними органами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про ідентифікацію клієнта» від 25.08.2010р. № 746.
109. Постанова КМУ «Про затвердження переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитись на підставі подання декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства» від 25.08.2010р. № 725.
110. Постанова КМУ «Про встановлення розміру плати за подання скарги відповідно до ст. 18 ЗУ «Про здійснення державних закупівель» від 28.07.2010 р. № 773.
111. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення генеральних замовників та взаємодії замовників з генеральним замовником за рамковими угодами» від 04.07.2012р. № 602.
112. Постанова КМУ «Про особливості виконання рамкових угод» від 04.07.2012р. № 603.
113. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» від 30.05.2011р. № 615.

114. Постанова КМУ "Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами" від 30.05.2011 р. № 594.
115. Постанова КМУ «Про заходи щодо упорядкування державних, в тому числі адміністративних послуг» від 17.07.2009р. № 737
116. Постанова КМУ «Деякі питання надання державних платних (адміністративних) послуг, видачі документів дозвільного характеру» від 01.07.2009р. № 724
117. Постанова КМУ «Про заходи щодо запровадження системи електронної державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 21.05.2009р. № 551
118. Постанова КМУ «Про заходи щодо упорядкування видачі документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 21.05.2009р. № 526
119. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва» від 21.05.2009р. № 510
120. Постанова КМУ «Про тимчасові обмеження щодо здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності на період до 31 грудня 2010 року» від 21.05.2009р. № 502
121. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України» (в редакції від 22.06.2005р. № 499)
122. Постанова КМУ «Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності» від 04.07.2001р. № 756
123. Постанова КМУ «Про затвердження переліку органів ліцензування» від 14.11.2000р. № 1698
124. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про експертно-апеляційну раду при Державному комітеті України з питань регуляторної політики та підприємництва» (в редакції від 21.05.2009р. № 497)
125. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку видачі, обліку та погашення векселів, виданих при ввезенні в Україну майна в якості внеску іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність, і сплати мита при відчуженні такого майна» від 07.08.1996р. № 937
126. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій» від 07.08.1996р. № 928
127. Розпорядження КМУ «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва» від 01.08.2012р. № 540-р.
128. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про адміністративні послуги» від 17.06.2009р. № 682-р.

129. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу» від 05.03.2012р. № 368/5.
130. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження Положення про державного адміністратора і порядок його взаємодії з регіональними, місцевими дозвільними органами та суб'єктами господарювання» від 12.01.2012р. № 28.
131. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів» від 09.12.2011р. № 1588
132. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість» від 07.11.2011р. № 1394
133. Наказ ДПАУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації та проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок» від 22.04.2011р. № 236
134. Наказ Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження та скасування національних класифікаторів» від 11.10.2010р. № 457 (Щодо скасування КВЕД ДК 009:2005 та затвердження КВЕД ДК 009:2010)
135. Роз'яснення ДКЦПФР від 10.08.2010р. № 7 «Про порядок застосування розділу XII ЗУ «Про акціонерні товариства» щодо здійснення обов'язкового викупу акціонерним товариством розміщених ним акцій, затверджене рішенням ДКЦПФР від 10.08.2010р. № 1264.
136. Лист НБУ «Про державні закупівлі» від 09.08.2010р. № 25-111/1852-13664.
137. Лист Мінекономіки України «Про видачу дозвільних документів» від 08.02.2012р. № 3623-04/4450-08
138. Лист Мінекономіки України «Про набрання чинності нової редакції ІНКОТЕРМС-2010» від 10.06.2011р. № 4201-24/939
139. Наказ Мінекономіки України «Про визначення офіційного друкованого видання з питань державних закупівель, міжнародного інформаційного видання з питань державних закупівель та веб-порталу Уповноваженого органу з питань державних закупівель» від 28.07.2010р. № 932.
140. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження Типового договору про закупівлю товарів (робіт або послуг) за державні кошти та Інструкції щодо заповнення Типового договору про закупівлю торів (робіт або послуг) за державні кошти» від 27.07.2010р. № 925.
141. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження форм документів у сфері державних закупівель» від 26.07.2010р. № 922.
142. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 26.07.2010р. № 921.
143. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження Типового положення про комітет з конкурсних торгів» від 26.07.2010р. № 916.
144. Наказ Мінекономіки України «Про затвердження стандартної документації конкурсних торгів» від 26.07.2010р. № 919.

145. Порядок проведення перевірок Державним комітетом фінансового моніторингу України суб'єктів первинного фінансового моніторингу, затверджений наказом Державного комітету фінансового моніторингу від 21.07.2010р. № 120.
146. Порядок розгляду Державним комітетом фінансового моніторингу України справ про порушення вимог законодавства, що регулює діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та застосування санкцій, затверджений наказом Державного комітету фінансового моніторингу України 15.07.2010 р. № 112.
147. Постанова НБУ "Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації Національним банком України іноземних інвестицій" від 23.12.2009р. № 762.
148. Постанова НБУ "Про врегулювання питань іноземного інвестування в Україну" від 10.08.2005р. № 280.
149. Постанова НБУ "Про встановлення процентних ставок за зовнішніми запозиченнями резидентів" від 03.08.2004р. № 363.
150. Постанова НБУ "Про затвердження Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам" від 17.06.2004р. № 270.
151. Постанова НБУ "Про переказування коштів у національній та іноземній валюті на користь нерезидентів за деякими операціями" від 30.12.2003р. № 597.
152. Постанова НБУ "Про затвердження Інструкції про порядок здійснення контролю за експортними, імпортовими операціями" від 24.03.1999р. № 136.
153. Постанова НБУ "Про затвердження Інструкції про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення інвестицій за кордон" від 16.03.1999р. № 122.
154. Лист НБУ "Роз'яснення щодо порядку іноземного інвестування в Україну" від 20.06.2012р. № 29-216/6171-6192.
155. Наказ Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження національних класифікаторів, зміни до державного класифікатора та скасування чинності державних класифікаторів» від 26.12.2005р. № 375 (Щодо КВЕД ДК 009:2005)
156. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження принципів корпоративного управління» від 11.12.2003р.
157. Положення про порядок встановлення та закріплення меж прибудинкових територій існуючого житлового фонду та надання у спільне користування або спільну сумісну власність земельних ділянок для спорудження житлових будинків», затверджене наказом Держкомзему України, Державного комітету України по житлово-комунальному господарству, Держкоммістобудування України, ФДМ України від 05.04.1996 р. № 31/30/53/396.

Акти судових органів

1. Постанова Пленуму ВСУ «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними" від 06.11.2009р. № 9.
2. Постанова Пленуму ВСУ «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» від 24.10.2008р. № 13.
3. Рекомендації президії Вищого господарського суду України "Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин" від 28.12.2007 р. № 04-5/14.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 частини першої статті 7, пункту 2 розділу VIII „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про засади запобігання і протидії корупції“ від 13.03.2012 № 6-рп/2012
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ТОВ "Міжнародний фінансово-правовий консалтинг" про офіційне тлумачення ч. 3 ст. 99 ЦК України від 12.01.2010 р. справа № 1-2/2010.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ЗАТ «Оболонь» та гр.Вінника В.В. про офіційне тлумачення положень ч.2 ст.28 ЗУ «Про господарські товариства» (справа про права акціонерів ЗАТ) від 11.05.2005р. № 1-11/2005.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням СП «Мукачівський плодоовочевий консервний завод» про офіційне тлумачення положення п.10 ст.3 ЗУ «Про виконавче провадження» (справа про виконання рішень третейських судів) від 24.02.2004р. № 3-рп/2004.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ВАТ «Концерн Стирол» щодо офіційного тлумачення положення абз.1 п.1 ч.1 ст.12 ГПК України (справа про оспорування актів у господарському суді) від 02.07.2002р. № 13-рп/2002.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням КМУ щодо офіційного тлумачення положень ч. 1 ст. 5 ЗУ "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження" та ч. 1 ст. 19 ЗУ "Про інвестиційну діяльність" (справа про оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями) від 29.01.2001р. № 1-рп/2002
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ВАТ «ВАБанк» щодо офіційного тлумачення положень п.22 ч.1 ст.92 Конституції України, ч.1, 3 ст.2, ч.1 ст.38 КпАП (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30.04.2001р. № 7-рп/2001.

11. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про Перелік питань, порушуваних господарськими судами протягом 2002-2009 років щодо застосування деяких норм процесуального права, на які Вищим господарським судом України надано відповіді в інформаційних листах» від 25.03.2009 № 01-08/183
12. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України» від 07.04.2008р. № 01-8/211
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25.04.2003р. № 3
14. Лист Вищого господарського суду України «Щодо надання пільг з оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями» від 04.06.2002 № 05-2/612
15. Лист ВСУ «Про захист іноземних інвестицій» від 09.08.2000р. № 6-3
16. Роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із створенням, реорганізацією та ліквідацією підприємств» від 12.09.1996р. № 02-5/334

Навчальна література

Навчальні посібники

1. Договірне право України. Загальна частина: навч. Посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 896с.
2. Договірне право України. Особлива частина: навч. Посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. - К.: Юрінком Інтер, 2009. - 1200с.
3. Крупка Ю.М. Правові основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 480с.
4. Підприємницьке право: підручник / За ред. О.В.Старцева / 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Істина, 2007. - 864с.
5. Хозяйственное право: Учебник / Под ред. В.К.Мамутова. - К.: Юринком Інтер, 2002. - 912с.
6. Чайковська В.В. Господарське право: курс лекцій. - О.: Астропринт, 2012. - 406 с.

Монографії

7. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): Монографія. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 592с.
8. Бервено С.М. Проблеми договірного права України: Монографія. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 392с.
9. Вінник О.М. Інвестиційне право. - К., 2005.

10. Лукач І.В. Правове становище холдингових компаній: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 240с.
11. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 432с.
12. Цюра В.В. Речові права на чуже майно: Науково-практичний посібник. – К.: КНТ, 2006. – 136с.
13. Щербина В.М. Суб'єкти господарського права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264с.

Статті у фахових виданнях

14. Аверина А. Предмет закупки товаров, работ и услуг: как определять заказчика // Всё о бухгалтерском учете. - № 26. – 19.03.2012. – С. 55-59.
15. Банасевич І. Державне замовлення та державний контракт: поняття, особливості, юридична природа // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 8
16. Бекирова Э. Юридическая ответственность за нарушение законодательства в сфере лицензирования // Підприємництво, господарство, право. – 2007. - № 12
17. Бекірова Е. Правова природа інституту ліцензування певних видів господарської діяльності // Підприємництво, господарство, право. – 2007. - № 10
18. Бігняк О. Поняття права на підприємницьку діяльність // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 2
19. Бігняк О. Свобода підприємництва та її обмеження // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 5
20. Блажівська О. Співвідношення договору про спільну діяльність та засновницького договору // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 4
21. Буряк В. Поняття та роль податкових роз'яснень у сучасній правовій системі // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 1
22. Вышиваный В. Заключаем хоздоговор: как правильно согласовать расхождения с контрагентом // Всё о бухгалтерском учете. - № 34. – 11.04.2012. – С. 57-59.
23. Добровольська В. Засоби державного регулювання підприємницької діяльності // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 2.
24. Добровольська В. Окремі засоби державного регулювання підприємництва та їх правова регламентація // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 4
25. Зайцева Е. Учредительное собрание о создании предприятия: процедура и оформление // Всё о бухгалтерском учете. - № 55. – 15.06.2012. – С. 9-13.
26. Ильницкий Ю. Нарушение в сфере конкуренции: процедура рассмотрения дел Антимонопольным комитетом Украины // Всё о бухгалтерском учете. - № 24. – 13.03.2012. – С. 42-48.

27. Ільницький Ю. Неправомірне використання делової репутації як недобросовісна конкуренція: види правопорушень // Все о бухгалтерском учете. - № 40. - 30.04.2012. - С. 50-55.
28. Йорданов В. Регістрація підприємства: крок за кроком // Все о бухгалтерском учете. - № 55. - 15.06.2012. - С. 3-5.
29. Каштанов О. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання: сутність, форми та суб'єкти // Підприємництво, господарство, право. - 2004. - № 8.
30. Козачук М. До питання про принципи господарського права // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 5.
31. Козачук М. Забезпечення свободи підприємницької діяльності за допомогою принципу пропорційності // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 6.
32. Кравцова Т. Особливості правового режиму укладення державних контрактів // Підприємництво, господарство, право. - 2007. - № 8.
33. Красовська А. Державна реєстрація як умова реалізації права на підприємництво в Україні // Підприємництво, господарство, право. - 2002. - № 7.
34. Марков В. Уточнення складу та змісту установчих документів суб'єктів підприємництва // Підприємництво, господарство, право. - 2004. - № 8.
35. Медведєв А. Особливості становлення та розвитку законодавства про захист економічної конкуренції // Підприємництво, господарство, право. - 2008. - № 1.
36. Мілаш В. Окремі питання, пов'язані з укладенням господарських договорів // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 1.
37. Миронова О. Государственное ценовое регулирование: предельные наценки, декларирование, ответственность // Все о бухгалтерском учете. - № 63. - 09.07.2012. - С. 41-48.
38. Мумладзе І. Державний контроль у сфері цін і ціноутворення та захист прав суб'єктів господарювання // Підприємництво, господарство, право. - 2006. - № 2.
39. Мумладзе І. Способи захисту прав суб'єктів підприємництва при здійсненні державного контролю за їх діяльністю // Підприємництво, господарство, право. - 2006. - № 1.
40. Пальчук П. Тенденції розвитку інституту ліцензування за законодавством України // Підприємництво, господарство, право. - 2010. - № 7.
41. Петренко В. Права природа та зміст статуту суб'єкта господарювання // Підприємництво, господарство, право. - 2005. - № 12.
42. Петриненко О. Правовий режим майна державних унітарних підприємств: актуальні питання // Право України. - 2000. - № 12.
43. Подцерковний О. Інститути права господарського відання та оперативного управління // Юридичний вісник України. - 2002. - № 49.
44. Похиленко І. Про співвідношення термінів «суб'єкти малого підприємництва», «мале підприємство», «малий підприємець» і «малий бізнес» // Підприємництво, господарство, право. - 2010. - № 5.

45. Пригуза П. Банкрутство комунальних підприємств // Юридичний вісник України. – 2008. – № 23.
46. Рябов В. Создание предприятия: кто может быть учредителем // Всё о бухгалтерском учете. – № 55. – 15.06.2012. – С. 6-8.
47. Свирицкий Б. Препятствия и неправомерные преимущества в конкуренции: избегать и защищаться // Всё о бухгалтерском учете. – № 45. – 16.05.2012. – С. 35-39.
48. Свирицкий Б. Учредительные документы субъектов хозяйствования // Всё о бухгалтерском учете. – № 55 – 15.06.2012. – С. 14-17.
49. Семенюк Ю. Правове регулювання обмеження монополізму // Юридичний журнал. – 2003. – № 11.
50. Сосновская Н. Цена договора о закупке и единицы товара: когда и при каких условиях корректируют // Всё о бухгалтерском учете. – № 37. – 25.04.2012. – С. 47-48.
51. Спасибо-Фатеева И.В. Правовая техника расторжения хозяйственных договоров: основания, порядок, последствия // Всё о бухгалтерском учете. – № 86. – 19.09.2011. – С. 58-62.
52. Теньков С. Актуальні питання звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності за порушення договірних зобов'язань // Вісник податкової служби України. – 2005. – № 32. – С. 57. Електронний ресурс: <http://www.visnuk.com.ua>
53. Шевченко Н. Способы защиты прав субъектов хозяйствования // Підприємництво, господарство, право. – 2005. – № 8.
54. Харчук В. Електронний правочин // Юридичний журнал. – 2009. – № 3. Електронний ресурс: <http://justinian.com.ua/article.php?id=3158>
55. Хримли А. К вопросу о понятии защиты прав субъектов предпринимательства в судебном порядке // Підприємництво, господарство, право. – 2010. – № 11.
56. Юдашев С. Третейський розгляд комерційних спорів // Підприємництво, господарство, право. – 2005. – № 10.
57. Яворська О. Договори приєднання // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – 10. – С. 93-96.

Надруковано у Видавничо-поліграфічному центрі НаУКМА
Адреса ВПЦ НаУКМА: вул. Г. Сковороди, 2, Київ, 04655, тел.: (044) 425-45-44

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів книжкової продукції від 23.11.2009 р., серія № ДК 3631

